

“Balvu Enerģija” svētku rotās

Artūrs Ločmelis

Līdz ar pirmajām nokritušajām rudens lapām saules gaismu arvien vairāk pārņem krēsla un iestājas gada tumšākais laiks. Tomēr par to, kā šo laiku darīt gaišāku, padomājusi ne tikai daba, ik gadu dāvājot baltus ziemas mēnešus, bet arī cilvēki, savai dzīves videi piešķirot krāsas gan valsts svētkos, gan arī Ziemassvētkos.

Neapšaubāmi, uzslavas pelnījis ikviens, bet Balvu pilsētas iedzīvotāji un viesi katru gadu īpaši novērtē AS “Balvu Enerģija” svētku rotas oriģinalitāti. Par to gandarīts arī uzņēmuma valdes priekšsēdētājs SANDRIS ŠALAJEVS, jo tādējādi ikdienā pozitīvas emocijas tiek sniegtas ne tikai pašiem darbiniekiem, bet arī apkārtnējiem. Turklāt pirmie, kuri Sandrim Šalajevam nosūtīja foto ar attēlā redzamo valsts karoga krāsās izrotāto centrālās katlu mājas skursteni, bija nevieni citi, kā viņa paša bērni! “Uzņēmuma teritorijas noformēšana svētkiem savulaik sākās ar eglīšu pušķošanu un sniegavīriem, bet gadu gaitā burtiskā nozīmē kāpām arvien augstāk – sākot ar eglīšu izvietošanu uz katlu mājas ēku jumtiem, un tagad jau katlu mājas skursteņa izrotāšanu. Protams, galvenā prioritāte ir inženiertehnisko būvju drošība, tādēļ pirms lēmuma pieņemšanas par rotājumu uzstādīšanu vienmēr rūpīgi izvērtēju, vai tie neradīs bojājumus. Ja šādu risku nav, tad atliek tikai jauties darbinieku mākslinieciskajam redzējumam,” stāsta S.Šalajevs.

Svētku noformējumu autore ILZE EZERROZE jokojoš teic, ka idejas par rotājumiem rodas ātri, bet to visu vēl vajag pārvērst realitātē. Arī šogad šajā procesā bija iesaistīti uzņēmuma darbinieki. Proti, IMANTS STRAZDS izstrādāja tehnisko risinājumu Ilzes Ezerrozes radītajām noformējuma skicēm, un kopā ar SERGEJU VASIĻJEVU viss skaistums tika nogādāts un nostiprināts uz lielā skursteņa. Turklāt jāatzīst, ka ne katrs drošminieks varētu strādāt šādā augstumā! Tikmēr OSKARS DULBERGS jau vairākus gadus ir tas cilvēks, kurš svētku noformējuma uzstādīšanai nodrošina pacēlāja pakalpojumus, bet ALDIS KOKOREVIČS digitalizēja gaismas spēļu ieceri. Tāpat jāpiebilst, ka par rotājumu iekārtu piegādi šogad parūpējās SIA “Multiprojekts PRO” pārstāvis, bijušais balvenietis HARIJS BROKĀNS.

Tuvojas arī vieni no gada skaistākajiem un gaišākajiem mirkļiem – Ziemassvētki. Jautāti, vai par uzņēmuma svētku rotu tiek kalti plāni arī nākotnē, “Balvu Enerģijas” darbinieki ar noslēpumainu smaidu saglabā intrigu, vienlaikus atzīstot, ka idejas ir!

Foto - no personīgā arhīva

Īsziņas

Satiksmes ierobežojumi Baznīcas ielā

Noslēdzoties kanalizācijas un lietusūdens komunikāciju atjaunošanas darbiem, 13. un 14.novembrī Baznīcas ielas posmā no Brīvības ielas līdz Ezera ielai notiks asfalta ieklāšanas darbi. Šajā laikā satiksme minētajā posmā būs periodiski slēgta un tiks ieviestas satiksmes organizācijas izmaiņas. Iedzīvotājus aicina būt saprotošiem, sekot norādēm un ievērot izmaiņas satiksmē!

Barikāžu dalībniekiem iespēja pieteikties svētku koncertam Rīgā

1991. gada janvāra barikādes bija laiks, kad Latvijas iedzīvotāji ar

vienotību, pilsonisku drosmi un nevardarbīgu pretošanos aizstāvēja mūsu valsts neatkarību. Nākamā gada janvārī apritēs 35 gadi kopš šiem vēsturiskajiem notikumiem. Godinot tautas vienotības spēku un drosmi, 1991.gada barikāžu dalībnieku biedrība un Balvu Novada muzejs aicina barikāžu dalībniekus uz īpašu svētku koncertu “Mēs nosargājām Latviju”, kas notiks 2026.gada 18.janvārī plkst.13.00 Ķīpsalas izstāžu hallē, Rīgā. Balvu novadā dzīvojošie 1991.gada barikāžu dalībnieki aicināti pieteikties svētku koncertam līdz 24.novembrim, zvanot uz tālr. 64521430 (Balvu Novada muzejs). Balvu novada pašvaldība nodrošinās transportu uz norises vietu.

Nākamajā
Vadugunī

**Nākamais
laikraksta
“Vaduguns”
numurs iznāks
21.novembrī**

ISSN 1407 - 9844

Laikraksts iznāk kopš 1950. gada 5. marta ● Nr. 86 (9759)

Nedēļas jautājums

Vai lepojaties ar savu valsti?

Artūrs Ločmelis

FELIKSS ŠNEVELS, prāvests, kalpo Preiļu novada Vārkavā: – Viennozīmīgi lepojos! Atcerēsimies, ka Latvija ir Māras zeme, kas veltīta Dievmātei. Savukārt mūsu valsts aizstāvji, kuri krituši par Latvijas brīvību, bija ticīgi cilvēki un šobrīd atrodas Debesu valstībā. Tikmēr apbēdina, ka cilvēki piemirst, ka esam Dieva bērni. Mums šķiet, ka varam visu panākt saviem spēkiem, bez Dieva palīdzības, lai gan ir vārdi: “Lūdzies un strādā!” Tas nozīmē, ka laivai ir divi airi, bet ar vienu airi nekur tālu netikt – laiva ies pa riņķi. Lūgsimies un strādāsim no visas sirds!

AUSMA PLŪME, balveniete: – Protams! Prieļājos, ka vairākas paaudzes tik ilgus gadu simtus spējušas saglabāt brīvības garu un apziņu, ka esam Latvija un latvieši! Biju arī visos 11.novembra svētku pasākumos Balvos, kā arī iededzu svecītes gan kapsētā, gan arī sava dzīvokļa logos. Esmu savas valsts patriote! Vienlaikus žēl, ka ne vienmēr protam uzklaust un ņemt vērā pretējus viedokļus – gan valdības, gan arī sadzīves līmenī. Tā vietā cenšamies uzspiest savas domas, kuras mēdz būt ne tās pareizākās. Jādzīvo ar vārdiem, ka taisnība katram sava, bet patiesība – tikai viena, ko nezina nevienš. Tad ikdienā būs krietni vieglāk. Ikvienam novēlu ticību, cerību un mīlestību, bet manas paaudzes cilvēkiem – īpaši veselību!

DMITRIJS USINS, bijušais balvenietis, dzīvo Ogrē: – Lepojos, ka mums ir sava valsts, kurā varam dzīvot brīvi un runāt savā dzimtajā valodā. Protams, prieļājos arī par to, ka mums ir mierīgas debesis virs galvas. Tikmēr apbēdina, ka manā dzimtajā pusē un valstī kopumā kļūst arvien mazāk iedzīvotāju. Novēlu, lai cilvēki vairāk mīlētu savu zemi un aktīvāk iesaistītos tās veidošanā. Tikai ar kopīgiem spēkiem mūsu valsts var kļūt par sapņu zemi mūsu bērniem. Dievs, svētī Latviju!

ĒRIKS KANAŅŠ, dzīvo Balvos: – Esmu ne tikai savas valsts, bet arī pilsētas patriots. Lielu gandarījumu rodu savā vaļaspriekā – iedzīvotāju vizināšanā ar plotu “Vilnītis”. Ar to nodarbojos jau septiņpadsmit gadus, un tā ir daļa no manas mīlestības, ko dāvāju Balviem. Vienlaikus pilsētā netrūkst problēmu. Vēlētos, lai vairāk tiktu veicināta Balvu atpazīstamība. Ļoti žēl, ka neizdevās realizēt Balvu ezera promenādes projektu. Tomēr prieļājos par visu, kas mums ir, tostarp par skaisto Latvijas dabu. Ko vēl valsts svētkos? Būsim stipri!

ZINTIS DVINSKIS no Medņevas: – Jā, lepojos ar savu valsti! Latvijā ir skaista un bagāta daba. Esam spējuši saglabāt savu valodu, kultūru un brīvību, un Latvijā dzīvo cilvēki, kuri strādā ar sirdi un tic savas valsts nākotnei. Lepojos arī ar mūsu sasniegumiem, tradīcijām un vienotības garu. Novēlu Latvijai mieru, vienotību un gaišu nākotni. Lai cilvēki mīl savu zemi un ir lepnī ar to!

Hallo!

Ar laikraksta “Vaduguns” redakciju sazinājās lasītāja, kura aicināja dermatologi un venerologi Inu Maksimovu-Agafonovu atbildēt uz telefona zvaniem. “Aizgāju uz Balvu poliklīniku, kur I.Maksimova-Agafonova pieņem pacientus. Todien viņa nestrādāja, bet uz durvīm norādīts telefona numurs, lai pieteiktos vizītei. Jau otro nedēļu zvanu, bet ārstē uz telefona zvaniem neatbild. Rakstu lietotnē “WhatsApp” – arī neatbild. Kā tad lai tieku pie šīs ārstes vizīte? Lūgums I.Maksimovai-Agafonovai pievērst visam iepriekšminētajam lielāku uzmanību!” aicina lasītāja.

MANA NEDĒĻA

SINTIJA DULMANE (skatuves vārds Sintija Velme), dziedātāja, fotogrāfe

Šī nedēļa man īpaša – piepildīta ar emocijām, pateicību un neticamu prieku par to, ka kļuvi par “Primero faktora” uzvarētāju! Mans ceļš šajā projektā sākās jau 20. oktobrī, kad “TikTok” platformā saņēmu ziņu, ka esmu tikusi TOP 20. Toreiz bija jāiesūta apraksts par sevi, video un bilde, un tad viss sākās pa istam. Balsošanas laiku pavadīju ar dažādām emocijām – gan pozitīvām, gan arī ne tik patīkamām. Kā zināms, ja esi redzams internetā, jāreķinās, ka ne visiem patiks tas, ko un kā tu dari. Bija arī cilvēki, kas centās aizvainot vai pateikt ko nejauku. Taču neskatoties uz to, ļoti daudzi – gan uzņēmumi, gan privātpersonas – mani sirsnīgi atbalstīja, daloties ar video, aicinot balsot un iedrošinot. Mans lielākais spēka avots, protams, bija ģimene un arī tuvākie draugi, kuri bija līdzās gan labās, gan grūtākās dienās. Godīgi sakot, naudas balva nebija mans motivators. Dziedāšana ir sirdslieta, un mans mērķis bija pierādīt, ka arī cilvēks no mazpilsētas vai maza ciemata var tikt līdz uzvarai. Ceru, ka mans piemērs iedrošinās kādu citu, jo nekad nevajag pārstāt ticēt sev. Pēc uzvaras piedzīvoju duālas sajūtas – prieks par sasniegto, bet arī neliela vilšanās, jo izrādījās, ka iegūstu sižetu TV ēterā, raidījumā “Bez tabu”, kas veido stāstu par projektu. Mans mazais sapnītis gan bija tieši par uzstāšanos uz “lielās” skatuves, taču tas mani neapstur. Esmu pateicīga par šo iespēju un par katru cilvēku, kas mani atbalstīja. Sirsnīgs paldies ikvienam! Lai labie karmas punkti pie jums visiem atgriežas – ar sirsnību, gaismu un mīlestību!

No vēstulēm

Dievs, pasargā zemi mūsu!

*Dievs, pasargā zemi mūsu,
Lai kari un vētras ar likumu iet,
Lai Dzimtenē atgriežas ļaudis mūsu,
Kurus pārmaiņu vēji tālēs triec!*

*Dievs, pasargā zemi mūsu,
Lai ļaudis vienotu labestība,
Lai ikviena sirds gaišāka kļūtu,
Katrā namā valdītu mīlestība!*

*Dievs, pasargā zemi mūsu,
Dod valdošiem sirdsapziņu un prātu,
Lai ar sirdi savu īsto lomu justu,
Nevis laicīgu mantu, bet patiesos
nopolnus krātu!*

Lāčplēša sirds

*Katrā laikmetā Melnais bruņinieks cits,
Reizēm nāk no vakariem, reizēm no
tatāriem,
Taču Lāčplēša īstais spēka avots ir sirds,
Bet ne ausis, kā Kangariem šķiet.*

*Lāčplēša īstais spēka avots ir sirds,
Un sirdi nevar kā ausis cirst nost,
Kamēr vien ar sirdi viņš redz vēl un
dzird,
Tikmēr ļaunums nespēj dvēseli kost.*

*Kamēr vien ar sirdi viņš redz vēl un
dzird,
Kamēr sirds gaisma zudusi nav,
Tā kā stundā vismelnākā Auseklis
mirdz,
Vēstot, ka Saule tumsu drīz izkļiedīs
jau!*

NAURIS GEKIŠS

Ilutas ceptās tortes. Attēlā redzama “Velveta kūka” un “Šokolādes ķiršu kūka”. Mājrāzotāja cep arī citus gardumus, piemēram, kūciņas “Vecrīga” un cepumus “Riekstiņi”.

Īsumā

Kūkas dekorē sarkanbaltsarkanos toņos

Aija Socka

Svētku galdā, kā ierasts, bieži vien liekam dažādus pirāgus un tortes. Šoreiz taujāju divām kūku cepējām no kaimiņu novadiem, kādas kūkas valsts svētkos piedāvā interesentiem un iecienījušas savās mājās.

DACE SIECIŅA no Madonas novada Dzelzavas pagasta kā pašnodarbinātā cep tortes un zefīra ziedus. Taujāta, vai zefīri ziedu formā, kas izkārtoti krāšņos pušķos, ir ēdami, Dace teic: “Jā, zefīra pušķi ir ēdami, tajos izmantoju tikai dabīgas izejvielas. Tie nav tik saldi kā veikalā, klienti tos ļoti iecienījuši.” Zefīru ziedi bieži vien ir sarkanos un baltos toņos, ko svētkos var izkārtot pušķos vai zefīra ziedu kastēs. Savukārt tortes par godu Latvijas valsts svētkiem Dace dekorē ar sarkanbaltsarkanām rozēm. Oficiāli kā pašnodarbinātā viņa darbojas neilgu laiku, tāpēc iepriekš nav reklamējusi savus darbus. Tā kā radinieki dzīvo vairākos novados, viņas ceptās tortes ir pagāršotas daudzviet, arī ārzemēs, jo, kad dzīvoja Vācijā, cepa tortes paziņām. Tortēm saimniece pievieno gan dabīgās, gan pārtikas želejveida krāsvielas, garnē ar vārīto olbaltumu, kas līdzīgs zefīram, bet nesastingst. “Sarkano velveta kūku” Dace nav pārāk iecienījusi, jo nevēlas mīklai likt klāt pārtikas krāsvielu, kas, kā pati teic, nav simtprocentīgi dabīga. Pasūtījumiem lielākoties cep biskvīta un medus tortes, savukārt pašai un bērniem labāk garšo šokolādes biskvīts.

Zefīra ziedi pušķi un kastītē. Raugoties no attāluma, grūti pateikt, ka košie ziedi ir ēdami.

ILUTA MAGAZIŅA dzīvo Gulbenes novada Lejasciemā. Runājot par novembra pasūtījumiem, viņa atzīst, ka cilvēki svin valsts dzimšanas dienu un pasūta kūkas nelielām svinībām ģimenes lokā: “Arī mēs ģimenē svinam valsts svētkus. Parasti kopīgi nolemjam, kādu kūku vēlamies. Kūkas dekorēšanu gan mājinieki atstāj manā ziņā. Dekorēju pēc sajūtām un noskaņojuma, ļaujos radošības procesam. Darbā izmantoju dažādus materiālus – šokolādi, dzērvenes, mastiku, no kuras veidoju Latvijas kontūru. Kūkas interesenti pasūta visdažādākās – gan klasiskās lauku kūkas ar vārīto krēmu, gan medus kūkas ar brūkleņu pildījumu, gan “Sarkanās velveta kūkas”. Pirmo kūku pasūtījumam Iluta izcepa pirms 23 gadiem. Pašlaik hobijs ir pārtapis mājrāzotāšanā. Darot to, kas sirdij tuvs, izdodas arī nopelnīt. Vairāki kūku pasūtījumi mājrāzotājai bijuši arī no Balvu novada, kūkas ir aizceļojušas arī uz Austriju, Īriju un Norvēģiju.

Lauku sēta, kur daba runā caur zirgiem

Dzīvo saskaņā ar dabu, mīlestībā un kustībā

Aija Socka

“Pilsētas dzīve ir ērta, taču lauki pievelk ar plašumu un mieru dvēselei. Lauku dzīve māca pacietību un kustību. Te nekad nav garlaicīgi – vienmēr ir, ko darīt. Smejos, ka šis ir mans lauku fitnesa klubs, kur viss notiek dabiskā kustībā. Sakopta ainava un... zirgi!” teic lauku sētas “Sidraba zirgi” saimniece IVETA BLEIVE.

Lai acij un sirdij tikami

Ivetas un Ikara stāsts aizsākās pirms astoņiem gadiem. Izrādījās, ka abi savulaik dzimuši Balvos, taču dzīve sākumā aizvedusi katru citā virzienā. “Katram bija savs ceļš, sava pieredze un darbi, līdz satikāmies un sapratām – šī tikšanās nav nejauša,” atklāj Iveta. Kad iepazinās ar Ikaru, viņa pārcēlās no Gulbenes uz dzīvi Balvos, līdz ņemot savus mīļus – suņus, ar kuriem piedalās izstādēs un apmācībās. Tieši suņi arī kļuva par viņu pirmo kopīgo aizraušanos – abi nodibināja biedrību “VadiVidi” un sāka ar treniņu un pastaigu laukuma “Vilku ieleja” izveidi Balvos. Netālu no pilsētas, klusu mežu ielokā Viksnas pagasta Eglukalnā, Ikaram atradās lauku mājas. Pirmoreiz aizbraucot uz šo vietu, kas jau bija sākusi ietīties pamestības segā, Ivetai acu priekšā izveidojās vīzija, kā tur varētu izskatīties, lai būtu acij un sirdij tikami. “Varbūt man vajadzēja mācīties par ainavu arhitekti, jo man patik redzēt pārvērtības,” pieļauj saimniece. Viņa darba gaitas sāka medicīnā, turpināja bērnu aprūpē, vēlāk – apsardzē kopā ar saviem vācu aitū šķirnes suņiem. Savukārt Ikars strādā celtniecības jomā, viņa roku darbs, kā saka, redzams katrā sētas stūrī. Pirms trim gadiem viņi sāka atjaunot mājvietu. Daudz kas sākumā šķita neiespējams, bet tagad abi smeļ, sakot, ka acis darba izbīdās, un turpina iet tālāk ar smaidu.

Sirmi zirgi un sudrabs

“Zirgi ir mīlestība vai diagnoze kopš bērnības, sauciet, kā gribat. Pieredze ar zirgiem man ir sen – agrāk audzēju šķirnes zirgus, galvenokārt Latvijas braucamā tipa (LSB), kas tagad pamatoti saukti par mūsu nacionālo dārgumu. Jau pirmajā gadā tepat, Alūksnes novadā, atradu tieši tādu – sirmu LSB šķirnes ķēvīti Epifāniju. Tas bija pirmais solis mūsu “Sidraba zirgu” stāstā,” atklāj saimniece. Viņai ir neizsakāms prieks par Ikaru, kurš, kaut arī sākumā no zirgiem neko nesaprata, ar sirsnību un pacietību iesaistījās visā procesā. Pamazām tapa pirmais aploks un nojume, un sākās viņu zirgu dzīve. Zirgs, kā skaidro saimniece, ir bara dzīvnieks, tāpēc drīz vien meklēja Epifānijai biedru. Pēc neilgiem meklējumiem viņu ģimenē ienāca poļu koniks Bricis (15 gadi) – drošs, uzticams, īsts darba zirgs un bērnu mīlulis. Viņš ir piedalījies ne vien pajūgu braukšanas sacensībās, bet arī “Kotiņu kausā”, kur pirms starta izvīzināja mazos skatītājus un startēja rikšotāju disciplīnās. “Pirms gada mūsu zirgu ģimenei pievienojās trešā sirmā skaistule – Madam Arietta (12 g.), Latvijas sporta ķēvīte. Viņa ir pacietīga, iecietīga, agrāk bijusi bērnu treniņzirgs konkūra sacensībās. Tā radās arī mūsu sētas vārds – “Sidraba zirgi”. Visi trīs ir sirmi, un sudrabs simbolizē mieru, tīrību un spēku – tieši to, ko zirgi nes mūsu dzīvē,” stāsta Iveta. Šogad saimniecībā ir dzimuši divi kumeliņi, un zirgu audzēšana kļuvusi par nopietnu saimniekošanas virzienu. Saimniece ir Latvijas Šķirnes zirgu audzētāju asociācijas biedre un joprojām aktīvi darbojas arī ar saviem suņiem Ogres sporta un dienesta suņu biedrībā.

Piedāvājums apmeklētājiem

“Sidraba zirgu” sētā, kur katrs stūritis ir pašu saimnieku roku darbs, ir ne tikai zirgi un suņi, bet arī vistas, pērļu vistas, pudelpiles, truši un divi draudzīgi runči, kuri labprāt nāk draudzēties ar apmeklētājiem. Apmeklētāju ērtībai uzcelts tējas namiņš – kamēr vizina bērnus ar zirgiem, vecāki var sēdēt terasē, baudīt tēju un mierīgi skatīties. Apmeklētājiem piedāvā izjādes, kas

Mirkļi no dzīves laukos. “Kad vecākais mazdēls brīvlaikā atbrauc pie mums, viņš ar prieku skrien pie zirgiem. Arī meita savulaik bērnībā iemīlēja zirgus – viņa jau 10 gadu vecumā mācēja gan patstāvīgi jāt, gan viena iejūgt ērzeli loka aizjūgā. Tagad viņa dzīvo Ikšķilē, apmeklē vietējo stalli un turpina trenēties,” stāsta Iveta.

Foto - no personīgā arhīva

piemērotas bērniem un iesācējiem, ar diviem drošiem zirgiem – Brici un Madam Ariettu. Epifānija vēl ir apmācības procesā. “Lepojamies ar tuvumu pilsētai, draudzīgo atmosfēru un to sirds siltumu, ko sniedz saskarsme ar dzīvniekiem. Reljefs varbūt nav īpašs, bet, ja ir fantāzija, arī tuksnesi var pārvērst par paradīzi. Vienīgā mūsu *sāpīgā* vieta – iebraucamais ceļš, kas lietavās un sniegā mēdz kļūt par pārbaudījumu. Liels paldies kaimiņiem, kuri sniegotās ziemās palīdz ar tehniku iztīrīt ceļu līdz pat mājai! Citādi reizēm jājūdz sirmītis, lai tiktu līdz civilizācijai. Varbūt reiz arī pagasts varētu līdzēt ar šī ceļa sakārtošanu,” teic Iveta, piebilstot, ka viņai ļoti patīk uzņemt viesus un dalīties brīnumainajās sajūtās, ko dāvā zirgi.

Atpūta un vaļasprieki

Kad saimnieki vēlas atpūsties, viņi dodas pie ūdeņiem – ar laivu kādā ezerā. Arī jūras plašums vilina. Patīk koncerti un teātri, bet ilgākam braucienam, lai dotos uz tālākām zemēm, jāatrod kāds, kas pieskata viņu dzīvniekus, kas ir ģimenes daļa. Saimnieki atzīst, ka arī zirgi ir atpūta un vaļasprieks. “Smejos, kad sirmā vecumā grūti būs pārvietoties – uzsēdiniet tik zirgā! Diez vai panāksiet! Sirdslieta ir arī rūdīšanās aukstā ūdenī. Nu jau divdesmit ceturta sezona klāt. Priecājos, ka, pārceļoties uz Balviem, satiku brīnišķīgus domubiedrus – ziemas peldētājus “Balvu roņus”! Mudinu viņus ne tikai peldēties, bet arī piedalīties ziemas peldēšanas sacensībās,” atklāj saimniece.

Foto - no personīgā arhīva

Sacensībās. Sanija Molodcova startē ar Madam Ariettu no “Sidraba zirgiem”. Foto – no treniņsacensībām konkūrā, kas norisinājās Stāmerienā.

Foto - no personīgā arhīva

Ar sirmajām skaistulēm. No kreisās – Epifānija, no labās – Madam Arietta. “Laimīgs tas cilvēks, kuram darbs ir sirdslieta!” pārliecināta Iveta.

Foto - no personīgā arhīva

Kopā ar drošu, uzticamu bērnu mīluli. “Mūsu Bricītis ir piedalījies abās Vislatvijas zirgu parādēs Balvos,” atklāj Iveta.

Kausi. Suņu izstāžu kausu kolekciju lauku sētā “Sidraba zirgi” sāk papildināt arī balvas no zirgu sacensībām.

Ar kumeliņu. Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa ķēvīte Epifānija un kumeliņš Serevans.

Foto - no personīgā arhīva

Foto - no personīgā arhīva

Meistarklase

Interesantāk nekā internetā

8.novembrī amatniece **SANTA MICĪTE** no Balviem aicināja uz izglītības centrā, studijā “Azote”, rīkoto filcēšanas meistarklasi. Ziemas sezonas pirmajā nodarbībā ikviens interesents varēja apgūt čību izgatavošanu ar slapjās filcēšanas metodi.

Sezonas pirmajā meistardarbnīcā salonā “Azote” amatniece Santa Micīte ierādīja čību filcēšanas mākslu. “Nākamajās darbnīcās mācīsimies sarežģītākus filcējumus ar dažādu materiālu – zīda, kokvilnas – pievienošanu. Noteikti rīkosim arī kādu nodarbību, kurā radoši izpaudīsimies, lejojot svecēs. Taču līdz šī gada nogalei vislielāko akcentu liksim uz dažādiem filcēšanas veidiem,” sola rokdarbu pratēja Santa Micīte. Viņa gandarīta, ka tuvākas un tālākas apkārtnes iedzīvotāji labprāt apgūst jaunas iemaņas biedrības “Ritineitis” “Azotē” rīkotajās meistardarbnīcās: “Priece, ka rokdarbi atkal nākuši modē. Kādu laiku iepriekš visi labprātāk mantas pirka internetā vai universālveikalos, bet tagad daudzi sapratuši, ka ir forši uztaisīt kaut ko pašu rokām. Tad ar šo priekšmetu veidojas pavisam citas attiecības. Turklāt tas ir labi pavadīts laiks un pat detokss – kaut uz pāris stundām. Tā ir arī komunikācija ar citiem cilvēkiem, socializācija, papildus iemācoties kaut ko jaunu.” Lai gan mūsdienās gandrīz visas prasmes iespējams apgūt internetā, Santa uzskata, ka ne visi tur sniegtie padomi ir vērtīgi un nereti tie ir pat nepareizi: “Vadoties pēc internetā atrastajiem padomiem, pati daudz ko esmu sabojājusi. Mācību var iegūt, tikai pašam mēģinot un kļūdoties. Pateicoties tam, ka visu to, ko mācu, iepriekš esmu izmēģinājusi, varu citus pasargāt no kļūdām, ko pieļāvu pati.”

Meistardarbnīcas gaitā sievietes grieza, vēla un rullēja, rezultātā izveidojot skaistu filcētu čību pāri. Visas darbnīcas dalībnieces apgalvoja, ka jauniegūtās iemaņas lieti noderēs arī tuvojošos Ziemassvētku dāvanu izgatavošanā. Taču vislielākā vērtība ir kopā ar domubiedrēm jauki un saturīgi pavadītajam laikam.

Izbauda dzīvi mazpilsētā. Bijusī jūrmalniece Baiba jau sešus gadus sevi sauc par balvenieti. Kopā ar vīru un trīs bērniem nolēmuši pamest lielpilsētu, ļaujoties mierīgākam dzīves ritējumam. Tagad ģimene dzīvo Bērzkalnē. Lai gan aitu audzēšanu nācās pārtraukt vilku uzbrukumu dēļ, Baiba joprojām izbauda dzīvi laukos. “Man patīk dzīve mazpilsētā. Patīk, ka šeit nav satiksmes, nav burzmas. Vairāk vai mazāk šaurs iedzīvotāju loks. Šo gadu laikā jau esam iepazinuši apkārtnes cilvēkus. Mums ir ļoti paveicies arī ar vienīgo kaimiņu, kurš ir vislabākais.” Baiba regulāri apmeklē dažādas rokdarbu meistarklases salonā “Azote”, sākot ar sveču liešanu, beidzot ar brošu un dekoratīvu “akmens” spilvenu filcēšanu. “Šajā reizē vēlos iemācīties filcēt čības. Pagaidām sev, bet, kad iemācišos, varēs izgatavot arī dāvināšanai,” spriež bijusī jūrmalniece. Strādājot no mājām kādā interneta uzņēmumā, Baibai atliek laiks, ko veltīt trīs bērniem, kā arī uzmeistarot kādu rokdarbu. Pirms pārcelšanās uz Balvu pusi Baiba bija aizrāvusies ar tamborēšanu: “Bērniem vismīlākās bija manis tamborētās rotaļlietas. Pēdējā laikā ļoti iepatikās pērļu maciņu tamborēšana. Tas ir ļoti piņķerīgs darbs, bet man patīk.” Tautjāta, kurš viņai ierādīja pirmās rokdarbu prasmes, Baiba smeja, ka tagad visu var apgūt internetā: “Var iemācīties darīt jebko, ja vien ir vēlme.”

Sāks ar piegrieztni. Pirms filcēšanas darbu uzsākšanas jāizgatavo piegrieztne, uzliekot kāju uz papīra lapas un apvelkot tās kontūru ar marķieri. Santa Micīte skaidro, ka kājas kontūra jāzīmē par dažiem centimetriem lielāka, jo filcēšanas procesā čība sarausies. Kad piegrieztnes uzlikta uz lamināta plēves un izgrieztas, darbs pie filcēšanas var sākties.

Filcēts spilvens. Šādu spilvenu, kas atgādina laukakmeni, Santas Micītes vadītās meistardarbnīcas dalībnieces filcēja kādā no iepriekšējām reizēm. “Tas ir dekoratīvs, un tā ir arī brīnišķīga dāvana,” uzskata Santa.

Aizpilda ar kārstu vilnu. Trafaretu aizpilda, liekot uz tā vilnas kārsma kušķiņus, kamēr tas pilnībā noklāts. Tad vilnu samitrina ar ziepjūdeni.

Piespiež ar plēvi. Saslapinātajai vilnas pirmajai kārtai liek virsū plēvi un kārtīgi piespiež pie trafareta. Pēc plēves noņemšanas liek vilnas kārsma nākamo kārtu, un tā vairākas reizes.

Kad šādā veidā izlietoti aptuveni 200 grammi vilnas, topošās čības vienā galā izgriež caurumu un izvelk laukā trafaretu. “Pēc tam turpinās filcēšana – viļāšana, klapēšana, pielaiķošana, tad atkal klapēšana ar āmuriņu pie kājas, rullēšana – darbības, kas liek vilnai sarauties, iegūstot pareizo, kājai atbilstošu formu. Lai gan process ir laikietilpīgs, tas nav garlaicīgs, jo darbības ir dažādas. Beigās no rullēšanas muguras būs slapjas,” atklāj Santa, piebilstot, ka laikietilpīgā filcēšanas procesa pēdējo posmu dalībnieces paveiks jau mājās.

Mācās arī skolotāji. Balvu Mākslas skolas skolotāja Lana Ceplīte jau prot dažādus filcēšanas veidus: “Esmu apguvusi sauso filcēšanu – izgatavojusi rotas un mazas figūriņas. Bet, izmantojot slapjo filcēšanu, vēl neko nebiju darījusi. Nolēmu pamēģināt, jo gribējās lietderīgi un interesanti pavadīt brīvo laiku. Turklāt tas noderēs arī skolā, jo šogad

pasniedzu stundas “darbs materiālā.” Lana apņēmusies piedalīties arī nākamajās “Azotē” rīkotajās meistardarbnīcās, tostarp mākslīgā intelekta lietošanas apmācībā. “Man ļoti patīk šejienes sirsnīgā un jaukā atmosfēra,” apgalvo balveniete.

Kaimiņi brauc mācīties uz Balviem. Ilze uz “Azoti” atbraukusi no Gulbenes novada Lizuma. “Pagājušajā gadā Druvienā filcējām pirts cepures. Filcēšana mani tik ļoti ieinteresēja, ka joprojām braucu uz “Azotē” rīkotajām meistardarbnīcām,” stāsta Lizuma pagasta iedzīvotāja, kura filcēšanas darbos vairs nav nekāda iesācēja. “Daru to savam priekam, jo patīk process,” apgalvo lizumiete. Šoreiz Ilze nolēmusi iemācīties darināt čības. Pirmais pāris tiks pašai, bet, kad māksla būs rokā, varēs filcēt čības arī dāvināšanai. Rokdarbniece slavē Balvu salonu “Azote”: “Te valda ļoti jauka atmosfēra. Pavadot šeit laiku, sirds atvilgst.” Papildus darbam pamatprofesijā (grāmatvedība un lietvedība) Ilze reģistrējusi arī individuālo uzņēmējdarbību: “Tamborēju plecu lakatus, kleitas, svārkus, džemperus, garās zeķes. Nodarbojos arī ar mašinadišanu.” Turklāt šogad Ilze apņēmusies iemācīties vēl kādu jaunu prasmī: “Gribu apgūt aušanu, tādēļ pievienojos kolektīvam “Rankas bizes”, kur ir deviņas stelles. No šī procesa pagaidām nesaprotu pilnīgi neko, bet ļoti gribu iemācīties.”

I.Tušinskas teksts un foto

Mārtiņdienas tirdziņi

Atklāj konditora un pārdevēja talantus

10.novembrī vairākās izglītības iestādēs skanēja Mārtiņdienas ticējumi, tautasdziesmas, notika vairākas citas aktivitātes, svinot gadskārtu svētkus, kas noslēdz rudeni un ievada ziemas laiku. Svētku dienā daudzās skolās notika arī tradicionālais Mārtiņdienas tirdziņš.

Kā atklāj Eglaines pamatskolas skolotāja LĪGA IKSTENA, bērni parasti ļoti gaida tirdziņus: “Mārtiņdienā daudzi skolēni piedāvāja iegādāties pašu gatavotus gardumus, rotaslietas un dažādus citus interesantus darinājumus. Kā jau istā tirgū, arī šoreiz piedāvājums bija bagātīgs, pircēji jutās apmierināti un smaidīgi. Sirsnīgs paldies skolēniem par aktīvu piedalīšanos un vecākiem par atbalstu un ieguldījumu tirdziņa tapšanā!”

Bērzpils pamatskolas pašpārvaldes prezidente SANIJA DOBROVOĻSKA stāsta, ka tirdziņš norisinājās pagasta saietu namā, kur tirgojās skolēni un bērnudārza audzēkņi – kopumā aptuveni 20 tirgotāji, kuri piedāvāja iegādāties rotaslietas, saldus un sāļus gardumus, kā arī rotaļlietas. “Kā redzēju, vairāk pircēju bija pie tiem galdiņiem, kur pārdeva gardumus. Manuprāt, tirdziņš izdevās labi, jo bija daudz pircēju, lielākoties visu produkciju izpirka. 1.-5.klašu un 8.klases skolēni bija aktīvākie tirdziņa dalībnieki. Šoreiz es netirgoju, bet tikai pirku. No pirkumiem labāk garšoja vafeles ar pildījumu. Nākamreiz noteikti būšu pārdevēja,” atklāja Sanija.

Balvu Valsts ģimnāzijas (BVĢ) skolniece EGITA OZOLIŅA pastāstīja, ka tirdziņā labprāt apskatījusies, ko tirgo skolasbiedri. “Skolēni bija ļoti radoši un tirgoja gan kaut ko gardu, gan sadzīves lietas, kuras darinājuši paši. Visvairāk skolēni pirka saldumus, daļai interesēja arī citi darbi. Manuprāt, tirdziņi skolā ir vajadzīgi, jo skolēns var iegūt jaunu pieredzi, parādīt savus talantus un ar tiem dalīties, kā arī ir iespēja iegūt prasmi sarunāties ar cilvēkiem, plānot, kā organizēt tirgošanos, lai nerastos haoss. Turklāt tirdziņš palīdz saprast, ka nauda ienāk tikai tad, ja ir labs produkts un vēl labāka attieksme,” pārliecināta Egita.

Izcepa riekstiņus un vafeļu torti. Bērzpils pamatskolas skolniece Alina Viktorija Delvere (7.klase) ar tirdziņu kopumā ir apmierināta, atzīstot, ka arī saldo našķu tirdzniecība bijusi laba.

Piedāvāja žagariņus un kūksiņus. Bērzpiliētis Daniels Delveris (8.klase) atklāja, ka gardumus tirdziņam gatavoja pats, tirgotāja lomā viņš iejutās ātri, jo ir piedalījies arī iepriekšējos tirdziņos. Pasākums viņam patika.

Eglaines pamatskolā. Skolēni piedāvāja iegādāties riekstiņus, vafeles, pīrāgus, maršmelovus ar šokolādi, kas nedaudz līdzīgi zefīriem, un citus saldumus.

Tirgoja žagariņus un kanēļa virtulišus. Dāvis Prols (8.klase) visu tirdziņam nepieciešamo sarūpēja pats un kā pārdevējs darbojās ne pirmo reizi.

Tirgo svecēs un kūciņās. BVĢ skolniece Sabine (no labās) tirdziņā pārdeva gardas kūciņas. “Cepu pati. Ikvienam ieteiktu nogaršot kūciņu “Oreo”, kas labāk garšo arī pašai,” atzina jauniene.

Bērnības garša. Smilšu mīklas riekstiņi, kas pildīti ar vārīto iebiezināto pienu, Eglaines pamatskolas skolniecei Ditai Dokānei (no kreisās) bija sanākuši kraukšķīgi un ļoti garšīgi. Pašceptos gardumus labprāt nobaudīja Amanda Zuša (no labās) un citi tirdziņa apmeklētāji.

Aplūko bišu vaska svecītes. Eglaines pamatskolas skolotāja Anita Stalidzāne (no labās) atzina, ka tirdziņš bija labs: “Sapirku gardumus un svecītes! Gardumi bija ļoti dažādi, pie kafijas tases visus ar baudu notiesāju. Svecītes – daudzveidīgu formu un smaržīgas! Svētkos un ikdienā priecēs gan pašu, gan manus mīļos! Paldies tirgotājiem par sarūpēto!”

Iesaka nogaršot kūksiņus. BVĢ skolniece Laura tirgoja divu veidu kūksiņus: citrona ar glazūru un šokolādes ar pūdercukuru. Jauniene atzina, ka cepšanas procesā viņai palīdzēja mamma.

Pēdējos gados lasītāju sirdis aizvien vairāk iekaro jaunie Latgales talanti – rakstnieki, kuri piedāvā dažādu žanru literatūru gan pašiem mazākajiem lasītājiem, gan arī pieaugušajiem. Ar savu radošumu, šķiet, viņi atraduši veiksmīgu veidu, kā lasītājus ievilināt grāmatu pasaulē. Kā un vai nesen pirmizrādi piedzīvojušie darbi atšķiras no klasikas, vai cilvēki sākuši lasīt vairāk? Lūkosim skaidrot, uzklaušot jauno rakstnieci, eksperti un lasītājus.

“Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem”

MAF
Mediju atbalsta fonds

Latgale

2025.gadā svinam pirmās iespiestās latviešu grāmatas piecsimtgadī. “Vaduguns” uzsāk rakstu sēriju par grāmatu nozīmi laika griežos, kā mudināt lasīt un uzlabot lasītprasmi, lasītāri, turklāt nodrošinot pēctecību, tādējādi stiprinot gan latviešu, gan latgaliešu garu un spītu. Sabiedriski nozīmīgu publikāciju sērijā meklēsim atbildes, vai grāmatu un bibliotēku vēsture ir spogulis, kurā ieraugāmi nācijas intelektuālie meklējumi, sasniegumi un zaudējumi, attieksme pret savējiem un citādajiem. Tāpat uzsvērsim, ka tauta un tās valoda nevar pastāvēt bez savas grāmatniecības.

Saruna

Rakstniece, kura iedzīvinājusi Latgali komiksā

Latgaliešu literatūras debesīs iemirdzējies jauns talants. Latgalē dzimusī rakstniece LAURA MELNE kļuvusi par vienu no spilgtākajām jaunās paaudzes radošajām personībām, kas drosmīgi ienes jaunu elpu latgaliešu valodā un kultūrā. Pirms diviem gadiem viņa izdeva pirmo komiksu latgaliešu valodā, kas guva plašu atzinību visā Latvijā. Ar savu veikumu Laura ne tikai popularizē latgaliešu valodu bērnu un jauniešu vidū, bet arī aktīvi iesaistās Latgales kultūras un identitātes kustībā.

Varbūt lasītājus īsumā iepazīstiniet ar sevi...

– Mani sauc Laura Melne, mans pamatdarbs ir latgaliešu kultūras ziņu portāla “lakuga.lv” redaktore, bet paralēli daru arī dažādas citas lietas, kas lielākoties saistītas ar rakstīšanu, rediģēšanu vai latgaliešu valodu. Pēdējos gados mēģinu darboties arī literāri. Šobrīd mana dzīve rit starp dzimto pusi, kas ir Rēzeknes novada Nautrēnu pagasta Zaļmuiža, un Rīgu.

Plašākai sabiedrībai kļūvāt zināma pirms diviem gadiem, kad 2023.gada sākumā dienas gaismu ieraudzīja Jūsu pirmais komikss bērniem latgaliešu rakstu valodā. Kā radās šī ideja?

– Tas ir diezgan interesants stāsts. Kopš sevi atceros, mana dzīve vienmēr bijusi saistīta ar grāmatām – ļoti daudz lasīju, man patika arī kaut ko rakstīt, tāpēc žurnālistika ir tā joma, kurā darbojos lielāko daļu no savas profesionālās dzīves. Lai arī pusaudžu gados mēģināju darboties literatūras lauciņā, līdz tam lielas ambīcijas kļūt par literāti man nebija. Ideja par grāmatu, tāpat kā ļoti daudzas citas, atnāca kovīda pandēmijā, kad bija diezgan daudz brīva laika. Es jau pazinu mākslinieci Viviannu Mariu Stanislavsku, kas ir komiksa otra autore. Biju nopirkusi vienu viņas ilustrētu grāmatu, šķirstīju to un domāju, ka varētu Viviannai kādreiz piedāvāt uzzīmēt grāmatu arī latgaliski. Un tad šo ideju pastāstīju kolēģēm latgaliešu kultūras kustībā “Volūda”, un viņas teica, – jā, lieliski, bet varbūt tu pati gribi arī rakstīt? Padomāju, – kādēļ gan ne? Varu pamēģināt. Tad mēs satikāmies ar Viviannu, kura ilustrējusi daudz un dažādas grāmatas un pati nemaz nav no Latgales. Ar viņu iepazināmies pirms sešiem gadiem jauniešu nometnē “2x2”, kas notika Daugavpils pusē. Toreiz abas bijām nevis dalībnieces, bet pasniedzējas. Es vadīju žurnālistikas nodarbības un veidoju avīzi, savukārt Vivianna mācīja ilustrāciju. Sagadījās tā, ka mūs salika dzīvot vienā istabā, tā arī ātri sadraudzējāmies. Atceros, ka Vivianna jokojot izmeta, – varbūt kādreiz kādu tavu grāmatu ilustrēšu, bet viņas teikto toreiz uztvēru kā joku.

Kādēļ izvēlējāties mazos lasītājus uzrunāt tieši ar šādu žanru?

– Vivianna ilustrē grāmatas, bet viņai ļoti mīļa joma ir tieši komiksi, kuru Latvijā nezin kādēļ ir diezgan maz. Tā diezgan ātri nonācām pie domas, ka šī grāmata varētu būt komikss. Mums abām tas bija liels notikums – lai arī Vivianna iepriekš bija zīmējusi dažādus mazākus komiksus, šāda mēroga grāmata 40 lappušu apjomā arī viņai bija liels izaicinājums, savukārt man tas bija darbs pie pirmās grāmatas. Par komiksu kā žanru ļoti ātri vienojāmies ne tikai tādēļ, ka tas tuvs Viviannai, bet arī tādēļ, ka tas ir labs veids, kā iepazīstināt ar latgaliešu valodu cilvēkus, kuri baidās no plašākiem prozas darbiem, kuros ir daudz teksta. Komiksa pamatā ir ilustrācijas, kas daudz paskaidro arī tad, ja cilvēks valodu nesaprot. Turklāt teksti ir diezgan īsi un vienkārši.

Komiksa galvenais varonis ir suns, kuram dots vārds Sunāns. Tas nozīmē, ka arī Jūsmājās dzīvo kāds četrkājains ģimenes mīlulis?

– Pēc tā, kā vienojāmies, ka tas būs komikss, vajadzēja sākt domāt, par ko tas vispār būs. Goda vārds, neatceros, kurā brīdī un kā ideja atnāca, bet, visticamāk, tas notika dabiski, jo manā ģimenē vecākiem takši ir bijuši kopš 2002.gada. Pandēmijas laikā mums nomira viens taksitis, un cits maziņš nāca viņa

vietā. Mājās tajā laikā bija arī kaķis cienījamos gados. Neteikšu, ka sižets komksam norakstīts gluži no dzīves, bet kaut kas pazīstams tur ir. Un tas vārds Sunāns man arī ir ļoti mīļš, jo tētis tā sauca mūsu četrkājaino ģimenes mīluli – tas bija kā sinonīms vārdam sunītis. Sunāns ir ļoti foršs un samērā maz lietots vārds, tādēļ šķita laba doma to popularizēt. Bet, ka es šo vārdu aizpopularizēju tik tālu, tajā brīdī pat neiedomājos.

Neuztraucāties, ka tie, kuri nesaprot latgaliski, grāmatu neizvēlēsies?

– Kā jau teicu, ideja atnāca otrādā secībā. Vispirms sapratu, ka gribu rakstīt pati, un tad jau vairs nebija šāda jautājuma. To, ka grāmata būs tik ļoti pieprasīta, noteikti negaidīju. Zināju, kādas ir aptuvenās latgaliešu grāmatu tirāžas un auditorija, kas nav pārāk plaša. Un, kad grāmata iznāca, ļoti veiksmīgi sakrita, ka pirmā iespēja to nopirkt bija “Boņuka” balvas pasniegšanas pasākumā. Pirmā tirāža bija tik maza, ka grāmata knapi paspēja tikt līdz veikaliem – acīmredzot nostrādāja preses relīzes un dažādas intervijas. Nācās ātri piedrukāt nākamo tirāžu, un man bija milzīgs pārsteigums par ažiotažu, kas tajā brīdī sākās.

Ko jums pašai nozīmē latgaliešu valoda?

– Atbildot ļoti īsi un konkrēti – tā ir mana dzimtā valoda. Tā ir mana ģimenes valoda, jo ģimenē, cik vien sevi atceros, vecāki, vecvecāki, citi tuvākie radinieki ar mani vienmēr runājuši tikai latgaliski. Esmu sapratusi – ja tā nenotiktu, es droši vien būtu pavisam cits cilvēks.

Kurā brīdīs, kad pastiprināti sākāt interesēties par latgaliešu rakstu valodu un literatūru, pati sākāt rakstīt dzeju?

– Interese radās 9.klasē. Man ir draudzene, kura tajā vasarā piedalījās latgaliešu valodas apguves nometnē “Atzols”, ko organizēja toreizējais Latgales Studentu centrs. Viņa atbrauca ļoti iedvesmota un aizrāva arī mani, kaut gan tas viss manī iekšā kaut kur jau bija un pamazām sāka laužties uz āru. Piedalījos vienā literārajā konkursā, kurā labākie darbi tika publicēti latgaliešu pasaku grāmatā “Es soku. Tu soki. Puosokys par krīzi”. Manu darbu publicēja. Tajā laikā arī Nautrēnu vidusskolas skolotāja Veronika Dundure, kura šogad saņēma “Boņuka” balvu par mūža ieguldījumu, mums latgaliešu pulciņā ie-teica portālā “Draugiem.lv” pasekot, kā latgaliski raksta Ilze Spērga un vēl daži cilvēki. Tā no “Draugiem.lv” nonācu Ilzes *twitterī* un pievērsu uzmanību arī citiem. Godīgi sakot, *twitteris* bija pirmā vieta, kur iemācījos valodas pamatus, skatoties, kā cilvēki raksta latgaliski. Tad sāku studēt Rīgā, kur nokļuvu Māras Mortuzānes-Muravskas nodarbībās, kur apguvu svarīgākās rakstības pamatlietas, bet, protams, paralēli kaut ko piemācījos klāt. Pēc tam sākās darbs portālā “Lakuga.lv”, un tad jau darot mācījos un mācos joprojām.

Kopš bērnības daļu laika pavadāt Rīgā, bet, neskatoties uz to, jums izdevies saglabāt savu latgalisko identitāti. Kā tas nākas?

– Tur man atkal interesants un specifisks stāsts, jo mana mamma ir izaugusi Rīgā, bet viņas abi vecāki bija latgalieši. Un mana vecmāmiņa joprojām ir Rīgas latgaliene. Kad biju maziņa, un arī tagad viņa turpina apmeklēt Rīgas Latgaliešu biedrību “Trešo zvaigzne”. Bērnībā braucu pie viņas, un vecmāmiņa uz saietiem mani vienmēr ņēma līdzi. Tagad, jau ar pieauguša cilvēka prātu domājot, man šķiet, ka tāpēc jau no bērnības likās normāli arī Rīgā runāt latgaliski. Ar to nekad nav bijis nekad problēmu.

Par sevi varat teikt, ka esat latgaliene no matu galiņiem līdz papēžiem?

– Laikam – jā. Varbūt sevi nesaucu par īstu latgaliešu aktivisti, bet vairāk jūtu, ka tas mani ir. Tas no manis nāk ļoti dabiski, jo apzināti par latgalisko katru dienu nepiedomāju. Vienkārši tā es jūtos.

Centieni popularizēt latgaliešu valodu vērojami jau

Foto - no personīgā arhīva

Kopā ar Viviannu Mariu Stanislavsku, saņemot “Boņuku”. Laura Melne (foto – no kreisās) atzīst, ka viņai kā rakstniecei augstākais darba novērtējums ir satikt cilvēkus, kuriem ļoti patīk “Sunāns” un kuri Lauru atpazīst kā šī komiksa autori. Tā ir pati labākā sajūta.

gadiem. Profesionāļi rīko bezmaksas latgaliešu rakstu valodas nodarbības, bet tās nav plaši apmeklētas. Tas ir kūtrums, kauns vai kas cits?

– Iespējams, cilvēki neredz tam lielu nepieciešamību. Esmu ievērojusi, ka tiem, kuri ikdienā 90% pavada, runājot latgaliski, brīdī, kad latgaliski jālasa vai jāraksta, tas šķiet sarežģīti. Un tas, neskatoties uz to, ka šī ir valoda, kurā viņi domā un runā. Lielākā daļa cilvēku skolā rakstību tomēr nav mācījušies, un tie, kuri raksta, šo prasmi apguvuši pašmācības ceļā vai arī raksta tā, kā dzird. Cilvēki nejūt vajadzību pēc pareizas rakstu valodas. Ja raksta izziņas draugiem, galvenais ir, lai viens otru saprot. Bet man šķiet, ka interese kļūst arvien lielāka un vērojama laba lieta, ka publiski valodu redz aizvien vairāk. Kā piemēru minēšu ceļa zīmes latgaliešu valodā. Cita lieta, ko nezinu, kā uzlabot, ir tā, ka ģimenēs vecāki aizvien retāk ar saviem bērniem izvēlas runāt latgaliski un šīs zināšanas nenodod tālāk jaunajai paaudzei. Tādēļ svarīgi būtu, lai latgaliešu valodu māca skolā, tās apguve caur spēlēm notiktu arī bērnudārzos, kas man šķiet ļoti svarīgs posms, kurā valodu nevajadzētu pazaudēt. Kaut gan nereti dzirdēts, ka speciālisti vecākiem iesaka, – varbūt tomēr nerunāiet latgaliski, tā bērnam būs vieglāk. Un vecāki diemžēl piekrit. Visam jānotiek pakāpeniski – lai latgaliešu valoda vispirms ir ģimenē, tad bērnudārzā, skolā un vidusskolā. Un tad jau ikviens rakstību prātis vismaz pamata līmenī.

Pēdējos gados par Latgali, latgaliešiem, latgaliešu valodu runājam arvien vairāk. Ja salīdzinām laiku pirms gadiem 20-30, kad dažs labs kautrējās runāt latgaliski, kādas tendences ir šobrīd?

– Esmu novērojusi vienu pozitīvu tendenci, proti, mūsdienu jauniešiem ir diezgan liela interese par latgaliešu valodu. Pati esmu 90.gadu vidus bērns, šķiet, ka vēl arī mūsu paaudzei audzināšanā tomēr bija jūtami padomju laika stereotipi, kad piekodināja, – tu tikai neizcelies, neesi citādāks kā citi, saplūsti ar pārējo masu. Savukārt mūsdienu jaunieši tieši meklē sevi

LTV1

- 5.20 “Nacionālie dārgumi. 100 g kultūras”. Atk.
- 6.00 “Latvijas valsts himna”. Atk.
- 6.03 “Emī un Ru”. Raidījums bērniem.
- 6.30 “Animācijas seriāli”. Dok. filma.
- 9.00 “Tutas lietas 11”. Raidījums bērniem.
- 9.15 “Animācijas seriāls”. Dok. filmu cikls.
- 9.40 “Ceļojums gardēžiem”. Dok. filmu cikls.
- 10.30 “Vienā rītnā”. Muzikāls vingrošanas raidījums.
- 11.00 “Pa straumi 4. Malta”. Atk.
- 11.00 “Pa straumi 4. Malta”. Atk.
- 12.00 “Dievalpoījums Sv. Pāvila ev. lut. baznīcā”. 13.00 “Lielās patiesības”. 13.30 “V.I.P. – Veiksme. Intuīcija. Prāts”. Atk.
- 14.15 “Seši veidi, kā piemulķot PSRS”. Atk.
- 14.30 “Slazds – krāpnieku metodes 2”. Atk.
- 14.45 “Zinātnes noslēpumi”. Dok. filmu cikls.
- 14.55 “Ķepa uz sirds”. Atk.
- 15.25 “Daudz laimes, jūbilar!” Atk.
- 16.05 “Mūsu mājas stāsts”. Dok. filma.
- 17.00 “Kultūrdeva”. Atk.
- 18.00 “Dienas ziņas”. 18.25 “Uta Danela. Lisa, dzīve un mīlestība”. Melodrama.
- 20.00 “Panorāma”. 20.14 “De facto”. 21.05 “Spēlmaņu nakts”. Teātra balvas pasniegšanas ceremonija.
- 23.40 “Džimlai rūdi rallalā!” Traģikomēdija.
- 1.30 “Mūžības skatīte”. Šausmu komēdija.
- 3.05 “Latvijas sirdsdziesma”. Atk.
- 4.05 “Dziesmas ceļš. Vispārējo latviešu Dziesmu svētku dziesmu dziesmas”. Atk.
- 4.10 “Lielās patiesības”. Atk.
- 4.40 “Nacionālie dārgumi. 100 g kultūras”. Atk.

LTV 7

- 5.30 “Pasaules panorāma”. Atk.
- 6.00 “Latvijas valsts himna”. 6.03 “1000 jūdzes Persija”. Atk.
- 7.00 “Globalizācija un mēs. Deutsche Welle žurnāls”. 7.30 “Ražots Vācijā. Deutsche Welle žurnāls”. 8.00 “Tas notika šeit 6”. Atk.
- 9.00 “Vides fakti”. Atk.

TV 3

- 5.00 “Šefu gaidījāt? 6”. Kulnārijas raidījums.
- 6.55 “Animācijas filmas”. 8.15 “Sārķi”. Animācijas filma.
- 10.00 “Superbingo”. 11.15 “Divi Krauzes”. Normāls sestdienas vakara šovs ar humora dzirksti.
- 12.25 “Kas to būtu domājis? 4”. Izklaidējošs raid.
- 14.30 “Ķelvedis atvaļinājumam 7”. Izkl. raid.
- 15.35 “Pasaules smiekliņāko videokuriozu Top 10”. 16.05 “Zirnekļcilvēks. Atgriešanās mājās”. Fantastiskas piedz. filma.
- 18.55 “Vakarinas pa lēto 3”. Kulnārijas raidījums.
- 19.30 “TV3 ziņas svētdienā”. 19.40 “Nekā personīga”. Inform. analītisks raid.
- 20.30 “X faktors 6”. Muzikāls šovs.
- 23.15 “Olimpa krišana”. Sprauga šizeta filma.
- 1.20 “Nāve no debesīm”. Sprauga šizeta filma.
- 3.05 “Murgs, ne kaimiņi 7”. Dokumentāls seriāls.
- 4.00 “Pasaules smiekliņāko videokuriozu Top 10”. Atk.

TV3 Life

- 5.00 “Svešā seja”. Seriāls.
- 5.30 “Perc mazāk, dzīvo labāk!” Izklaidējošs raid.

TV24

- 6.00 “Streips pārlūko pasauli trīs minūtēs”. Atk.
- 6.03 “Preses klubs”. Atk.
- 7.30 “Par karu Ukrainā kopā ar Igoru Rajevu”. Atk.
- 8.30 “Latvijas formula”. Atk.
- 9.30 “Pieci novadi Latvijā”. 10.00 “Cilvēks. Ceļš. Drošība”. Atk.
- 10.30 “Latgolys susātivs”. Atk.
- 11.00 “Grāmatu kods”. Atk.
- 11.30 “Laimīgs un vesels”. 12.00 “Dr. Apinis”. Atk.
- 13.00 “Streips pārlūko pasauli trīs minūtēs”. Atk.
- 13.03 “Kārtības rullis”. 14.30 “ES ieguldījums zivsaimniecības un akvakultūras izaugsme”. Atk.
- 15.00 “Streips pārlūko pasauli trīs minūtēs”. Atk.
- 15.03 “Nedēļa. P.S.” Atk.
- 16.00 “Streips pārlūko pasauli trīs minūtēs”. Atk.
- 16.03 “Naudas cena”. Atk.
- 17.00 “Latvijas labums”. Atk.
- 18.00 “Dr. Apinis”. Atk.
- 19.00 “Stopkadri kopā ar Armandu Puči”. 19.30 “Radio Svoboda: par svaigo Krieviju un pasaulē”. 20.30 “ES ieguldījums konkurētspējīgā lauksaimniecībā”. 21.00 “Tiklā. TTT leģendas dzimšana”. Atk.
- 21.30 “Ārsts atbild”. Atk.
- 22.00 “Streips pārlūko pasauli trīs minūtēs”. Atk.

- 6.30 “Kontakts kopā ar doktoru Čārlzu Stenliju 2”. 7.00 “Manas mājas ar IKEA 4”. TV šovs.
- 7.35 “Rozamunde Pilčere. Mīlas terapija”. Melodrama.
- 9.30 “Dzīvīte 11”. 10.00 “Biznesa attīstība 5. Informatīvs raidījums”. 10.40 “Džeimijs turpina gatavot”. Kulnārijas raid.
- 11.45 “Mentalists 6”. Seriāls.
- 15.45 “Oušenas astoņnieks”. Komēdija.
- 18.00 “Bēgošās aristokrātes romāns”. Romantiska komēdija.
- 20.00 “Ateries mīlestību!” Romantiska komēdija.
- 21.55 “Sliktās mammas 2”. Komēdija.
- 24.00 “Slepavības Horvātijā. Nekas nav aizmirsts”. Detektīvfilma.
- 1.50 “Sapņu māja 20”. Izklaidējošs raid.
- 2.50 “Svešā seja”. Seriāls.

- 22.03 “Kārtības rullis”. Atk.
- 23.30 “Radio Svoboda: par svaigo Krieviju un pasaule”. Atk.
- 0.30 “Par karu Ukrainā kopā ar Igoru Rajevu”. Atk.
- 1.30 “Streips pārlūko pasauli trīs minūtēs”. Atk.
- 1.33 “Globuss”. Atk.
- 2.30 “Streips pārlūko pasauli trīs minūtēs”. Atk.
- 2.33 “Preses klubs”. Atk.
- 4.00 “Uz līnijas”. Atk.
- 4.30 “Ziņu Top”. Atk.
- 5.00 “Par karu Ukrainā kopā ar Igoru Rajevu”. Atk.

ReTV

- 5.00 “Ceļā uz mājām”. 5.25 “Latvijas valsts ideja un aizsardzība: no dibināšanas līdz mūsdienām”. 6.15 “Ēdienkarte”. 8.30 “Mēs varam – mēs darām!” 9.00 “Pa priecīgā kartupeļa pēdām”. 9.30 “Gaidām ciemos!” 10.00 “Zaļā gaisma 2”. 10.30 “Makšķerē kopā ar Olti!” 11.00 “Veselības kompass”. 11.30 “Mums pieder tik daudz”. 13.50 “Vidzemes Augstskolas studentu īsfilmu izlase”. 14.00 “Mans rīts”. 14.30 “Vērtīgi zināt”. 15.00 “Autodroms”. 15.30 “Tikšanās vieta. Valmieras novads”. 16.00 “Cilvēki, darbi, tradīcijas Lejaskurzēmē”. 16.30 “Izstāsti Latvijai!” 17.00 “Skrundas TV piedāvā”. 17.30 “Nedēļa Jēkabpilī”. 18.00 “Runā Latgalē”. 18.30 “Limbažu novads rada un dara”.

- 19.00 “Nedēļa Latvijā”. Atk.
- 20.00 “Tiksimies stacijā! 4”. 20.30 “Manas bērības atmiņas”. 21.00 “Ceļot bez robežām 7”. 21.30 “Copes lietas 2”. 22.00 “Krēsls nr. 3372”. Dok. filma.
- 23.40 “Vērtīgi zināt”. 24.00 “Skats no Ventspils”. 0.30 “Veselības kompass”. 1.00 “Zaļā gaisma 2”. 1.25 “Latvijas valsts ideja un aizsardzība: no dibināšanas līdz mūsdienām”. 2.15 “Reģionālās televīzijas piedāvā”. 3.10 “Spried ar Delfi”. Atk.

- 3.55 “Maksa dzīvot 2”. 4.35 “Cilvēki, darbi, tradīcijas Lejaskurzēmē”.

Balvu Novada muzejā

Skatāma izstāde “Muzeja dārgumi II – tekstilijas, porcelāns un fajanss”, kā arī izstāde “Brīvības stāsti: 7.Siguldas kājnieku pulks. Latvieša stāja svešumā – Kārlis Serdāns – 120; Nacionālais partizāns Kārlis Dankers – 120”. Izstādi iespējams apskatīt **12.22.novembrī**.

Balvu Novada muzeja 2.stāva foajē skatāma Zinta Purenā gleznu izstāde “Dzīves ainiņas”. **18.novembrī plkst.13.00** Balvu Novada muzejā tikšanās ar mākslinieku Zintī Purenu.

Balvos

Balvu Centrālajā bibliotēkā izstāde “Cauri symtgadei rokstus rokstūt”. Izstāde ir turpinājums ekspozīcijai, kas veltīta *Latgolys Dzidošonys svātku 100.gadadienai* un atklāta Daugavpilī, Tradīciju mājā. Šoreiz izstādei pievienoti arī *Balvu novada iedzīvotāju eksponāti, īpaši akcentējot Ziemeļlatgales kultūras vērtības. Izstāde tapusi sadarbībā ar Latgales etnogrāfisko vēstniecību, Baltinavas muzeju, Balvu Novada muzeju un Eglavas mežniecības muzeju. Tā būs apskatāma līdz 30.novembrim.*

Novembrī Balvu Kultūras un atpūtas centrā (2. stāvā) apskatāmas divas izstādes, kur māksla runā brīvības un gaismas valodā, caur krāsām un formām atklājot mīlestību pret Latviju:

☐ “Manai Latvijai” – Balvu daudzfunkcionālā sociālo pakalpojumu centra specializēto rokdarbu un kokapstrādes darbnīcu klientu darbu izstāde.

☐ “Būt brīvam” – Balvu Mākslas skolas audzēkņu datografikas darbu izstāde (skolotāja Skaidrīte Bankova). *Nāc un sajūti Latviju caur mākslu!*

Balvu Kultūras un atpūtas centrā **15.novembrī plkst. 18.00** izrādē/situāciju komēdija “Glābjas, kas var...”. *Aktieri: Andris Daugaviņš, Līnā Kalniņa, Rihards Lepers, Lelde Dreimane, Edgars Bāliņš, Jānis Jarāns, Valdis Pavlovskis. Režisors Valdis Pavlovskis, producentis Jānis Kļaviņš.* Ieejas maksa – 18 EUR, 22 EUR; 25 EUR; 30 EUR.

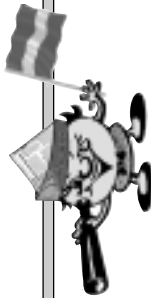
18.novembrī – LATVIJAS REPUBLIKAS PROKLAMĒŠANAS DIENĀ – **plkst. 10.00** Balvu Romas katoļu baznīcā SV. MIŠE.

18.novembrī plkst. 16.00 Balvu Kultūras un atpūtas centrā svētku sarīkojums “Mēs Latvijai”. Balvu novada pašvaldības apbalvojumu pasniegšana. Koncertprogramma “Spēka dziesmas”. Atis leviņš & The Rock Brothers. Pasākuma vadītājs – aktieris un režisors Mārtiņš Vilsons. Ieeja bez maksas.

21.novembrī plkst. 18.00 tautas deju kolektīvs “Balvu vilciņš” aicina kopā svinēt Latvijas svētkus caur dejām un mūziku Balvu Kultūras un atpūtas centrā koncertā “Saulē zeltu rītnāja visapkārt tēvu zemī”. *Piedalās draugu kolektīvi no Gulbenes, Lubānas, Smiltenes, Cēsīm. Ieejas maksa – 3 eiro, 5 eiro (biļetes “Biļešu paradīzes” kasēs).*

30.novembrī plkst. 17.00 laukumā pie Balvu Kultūras un atpūtas centra Balvu pilsētas svētku egles iedegšanas pasākums, muzikāla izrāde bērniem “Sniegavīru glābšanas misija”. *Būs iespēja vizināties ar poniju (maksas pakalpojums), darbosies izbraukuma kafējnīca “Škladi”, kā arī būs pieejami gardumi no vietējiem uzņēmējiem “LaVersa chocolate” un “KEFI”.*

Afiša

Baltinavā

Baltinavas muzejā skatāmas vairākas izstādes: gleznošanas studijas V.I.V.A. gleznu izstāde, podnieka Aivara Ušpeļa darbu izstāde un izstāde no cikla “Iepazisim Balvu novada pagastus!” – Susāju pagasts. Izstādes iespējams apskatīt **līdz 29.novembrim**.

16.novembrī plkst. 16.00 Baltinavas kultūras namā būs iespējams vērot amatierteātra “Palādas” izrādi “Kū ļauds sacies”, režisore Anīta Ločmele. Ieejas maksa – 5 eiro. Vietu rezervēšana, zvanot pa tālr. 26394227 (Violenta).

Balvu pagastā

Naudaskalna tautas namā skatāma mākslinieka Zinta Purenā gleznu izstāde “Pieskāriens dabai”. Izstādi iespējams apskatīt **līdz 30. novembrim** (darba dienas no plkst. 9.00 līdz 12.00).

14.novembrī plkst. 19.00 Naudaskalna tautas namā Latvijas valsts 107.gadadienai veltītas prāta spēles “Ko Tu zini par Latviju”, komandā 3-4 dalībnieki.

Bērzpilī

15.novembrī plkst. 17.00 saietu namā Dekteru amatier-teātra izrādē “Vyss, kas nūteik, nūteik iz lobu!”. Danskovitis komedeja. Ieeja – ziedojums 3 eiro.

22.novembrī plkst. 13.00 saietu namā SENIORU ATPUTAS VAKARS. *Muzikālo noformējumu pasākumā nodrošinās Baltinavas kapela. Priecāsimies redzēt arī kaimiņu pagastu seniorus mūsu svētkos. Lūgums pieteikties līdz 15.novembrim.* Pieteikšanās un informācija, ja nepieciešams transports, pie Ivetas, tālr. 26518493.

Briežuciemā

Tautas namā skatāma Valtera Kaņepes fotogrāfiju izstāde. Izstādi iespējams apskatīt līdz **29.novembrim**.

14.novembrī plkst. 19.00 aicinām kopā ar Briežuciema un citu pagastu radošajiem ļaudīm nosvinēt Mārtindienu. Koncertā – teātris, dziesmas, dejas. *Skatītāji, ja būsiet vērtīgi, varēsiet nopelnīt laukos vajadzīgas balvas.* Ieeja brīva.

14.novembrī plkst. 21.00 deju vakars, muzicē Māris Keišs. Ieejas maksa – 5 eiro.

18.novembrī plkst.14.00 pasākums dažādām paaudzēm, ģimenēm “Krāsaini sapņi pār Latviju lido”. *Muzikāli priekšnesumi, konkursa, sapņu spilventiņu gatavošana, dejošana un aktivitātes kopā ar LIELAJĀM LELLĒM.*

No 18.novembra apskatāma izstāde – Emeritas Brenčevas sakrātās teātru izrāžu programmiņas un atpazīstamu personību autogrāfi.

22.novembrī plkst. 14.00 psalmu dziedājumi.

30.novembrī plkst. 15.00 pirmās Adventes koncerts. Muzicē jauniešu vokāli instrumentālais ansamblis no Rēzeknes “T un Tagad”. *Ieejas maksa – 3 eiro. Atnākot varēsiet baudīt koncertu, kā arī atbalstīsiet muzikālos jauniešus. Kopā iedegsim vainagā pirmo svečti.*

No 25. līdz 28.novembrim Adventes vainadziņu izstāde – pārdošana.

*Turpinājums 15.lpp.

Pārpublicēšanas gadījumā “Vaduguns” atsauc obligāta

TV PROGRAMMAS

no 17. līdz 23.novembrim

kā brīnumdārzs

“Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem”

MAF
Mediju atbalsta fonds

kaut ko atšķirīgu, un es pazīstu tādas, kuri to atrod tieši latgaliskajā. Piemēram, aizbraucot uz Rīgu, tā ir lieta, ko viņi nevis slēpj un no kā kautrējas, bet tas, ar ko viņi ir īpaši. Tādēļ man ir naīva cerība, ka varbūt tieši šī paaudžu vērtību un uztveres maiņa varētu palīdzēt noturēt to latgaliski.

Kas ir tās lietas, kuru trūkst latgaliešu kultūrā?

– Pietrūkst kvalitatīva izklaidējoša saturs, kas vairāk varētu piesaistīt arī cilvēkus, kuri tik daudz neinteresējas par augsto mākslu. Pietrūkst kaut kā ikdienišķa, ko cilvēks dara izklaides pēc – lasa vieglo literatūru, ieslēdz fonā seriālu vai filmu. Un vēl viena lieta, kuras pietrūkst, ir saturs bērniem. Nesen bija biedrības “Volūda” 20 gadu jubileja, un “GORā” notika forums “Vierzeiba”, kurā viena no lietām, par ko diskusijā uzsvēra, ka mums vajadzētu, piemēram, “Tutas lietas” latgaliski vai ko tamlīdzīgu. Tas ir saturs, kas varētu *aizķert* līdzī bērņus. Un tad droši vien arī *pavilkto* līdzī vecāki un, iespējams, padomātu, – varbūt tiešām ar bērniem vairāk jāparunā arī latgaliski.

Varat minēt veiksmīgus piemērus, kur latgaliešu valoda jau tagad tiek popularizēta – mūzikā, literatūrā, medijos vai citur?

– Salīdzinot ar laiku, kad sāku strādāt portālā “Lakuga” (2013.gada beigās un 2014.gada sākumā), šķiet, ir tik ļoti daudz dažādu labu piemēru. Ja runājam par medijiem, liels nopelns ir Latvijas Radio Latgales studijai, kurā ir dažādi raidījumi latgaliski, noteikti jāpiemin arī Latgales Reģionālā Televīzija, kura sižetos intervējamajiem pat iesaka runāt latgaliski, ja viņi to prot. Savukārt, ja paskatās jūspusē notiekošo pasākumu “Uobeļduorzs” Upītē un to, cik liels ir saraksts gan ar literātiem, gan ar mūziķiem, var saprast, cik liela ir šī daudzveidība. Runājot par literatūru, ļoti laba lieta ir tā, ka vairāku autoru darbus tulko arī svešvalodās. Piemēram, Līgijas Purinešas dzejoļus. Uz

dažādām radošajām rezidencēm un tikšanās vietām viņa devusies arī ārpus Latvijas, un tur liela pateicība ir tulkotājam Džeidam Vilam, kurš tulkojis vairāku latgaliešu autoru darbus angliiski, līdz ar to pēc tam ir iespēja tos tulkot arī citās valodās.

Pirmais komikss iznācis. Vai tagad ir “āķis lūpā”?

– Laikam ir gan. Pirmā atklāsmē pašai sev bija, ka man patīk rakstīt bērniem un gribas to darīt vēl. Atklāšu, ka šobrīd no manas puses ir viens gandrīz pabeigts manuskripts, bet vēl priekšā darbs gan ar redaktoru, gan ilustrācijām. Tiesa gan, šoreiz tas nebūs komikss, bet drīzāk stāsts bērnu auditorijai. Ļoti ceru, ka tuvākā gada laikā šis darbs nāks klajā.

Kādā no intervijām pieminējāt, ka rakstīt bērniem ir izaicinājums, jo viņi ir tieši un pasaka – patīk vai nē. Kādas atsauksmes saņēmat pēc komiksa iznākšanas?

–Tas ir ļoti dīvaini, jo gandrīz 99% gadījumu esmu dzirdējusi ļoti pozitīvas atsauksmes. Sākumā šķita, ka tā nevar būt – ja ir tik daudz labu vārdu, kaut kas nav kārtībā. Vienīgais, par ko esmu saņēmusi kritiku, ir tas, ka dažiem cilvēkiem šķiet, ka komikss, iespējams, nav vērtīgākā literatūra bērniem. Bet šis ir jautājums par žanru.

Mūsu novadnieks Aldis Bukšs izdevis pirmo kriminālromānu latgaliski, Jūs – pirmo komiksu. Abi guvāt augstu profesionāļu un lasītāju novērtējumu. Lasītāji vairāk sāk novērtēt latgaliešu valodu?

– Domāju, jā. Arī Alda piemērs ar detektīvromānu ir ļoti labs. Ja cilvēks sāk lasīt latgaliski, tad ir lielāka iespēja, ka viņš papēms nākamo grāmatu un mēģinās lasīt vēl. Un tas, ka cilvēks meklēs žanrus, kas viņam interesēs, nevis lasīs visu pēc kārtas, ir pozitīvi. Ja ir daudzveidība, no kā izvēlēties, katrs var atrast sev kaut ko tikamu. Atzišos, ka pirmo Alda grāmatas latgalisko tirāžu nokavēju – aizņēmos romānu izlasīt no paziņas, bet,

kad iznāca otrā, iegādājos. Ceru, ka Alda veiksmīgais piemērs mudinās arī izdevējus padomāt, ka ir vērts izdot grāmatas latgaliski ne tikai mazajām, bet arī lielajām izdevniecībām, kas varbūt to uzskata par lielu risku, domājot, kas to pirks.

Pēdējos gados izskan bažas par bērnu lasītprasmi un vispār kāri pēc grāmatām, jo mūsdienās tās tiek aizvietotas ar telefoniem un planšetēm. Kā lasītājus ievilināt grāmatu pasaulē?

– Reizēm vecākiem, varbūt arī skolotājiem šķiet, ka bērniem jālasa tas, ko viņi grib, vai tas, kas viņiem šķiet vērtīgs. Arī no bibliotekāriem esmu dzirdējusi stāstu, ka bērns atnāk uz bibliotēku, paņem grāmatu un grib to lasīt. Tajā pat laikā vecāki paziņo, – nē, šo tu nelasīsi, lasīsi grāmatu, kura man patīka bērņībā, vai tamlīdzīgi. Un tas ir svarīgākais – sākt ļaut lasīt bērniem to, ko viņi grib, lai arī vecākiem vai skolotājiem tā nešķiet augstvērtīgākā literatūra, bet lai vienkārši lasa. Svarīgi nesalauzt bērņos lasītprīeku. Un vēl viena lieta, ko esmu dzirdējusi, ka vecāki soda bērņus ar lasīšanu. Piemēram, piesola iedot planšeti apmaiņā pret desmit izlasītām grāmatas lappusēm. Man šķiet, ka tā arī nav labākā motivācija. Varbūt bērņs gribētu lasīt, bet viņam šī nodarbe asociēšies ar sodu, iespējams, ka arī pieaugušā vecumā šķītīs, – nē, nē, grāmatu man nevajag, tā man bērņības trauma.

Anna Rancāne teikusi, ka latgaliešu valodu var pazudināt tikai tās runātāji. Piekrītat tam?

–Tieši tā. Ja valodu nenodod tālāk bērņiem, tad agri vai vēlū tā beigsies. Protams, kaut kādā ziņā valodu uzturēt mākslīgi – mācīties skolā, augstskolā, bet dzimtā valoda ir kaut kas cits. Latgaliešiem vēl ir iespēja to saglabāt dabiskā veidā un turpināt nodot no paaudzes paaudzē.

Ekspertes vērtējums

Svarīgi tuvināt rakstniekus lasītājam

LIGIJA PURINAŠA, literāte, kopš 2025.gada aprīļa darbojas kā Valsts Kultūrkapitāla fonda eksperte literatūras nozarē

– Labi, ka literatūrā ir debitanti, un, manuprāt, ļoti svarīgi ir uzsvērt, ka ne vienmēr tie ir gados jauni cilvēki. Tas jau nav slikti, jo katram ir sava pieredze, un literatūrā jau nemaz nevar radīt vēstījumu bez kaut kādas savas unikālās dzīves pieredzes, skatījuma. Bet, protams, jāsaprot, ka latgaliešu literatūra (gribu īpaši uzsvērt, ka tā ir daļa no latviešu literatūras) ir apdraudētā stāvoklī vairāku iemeslu dēļ: pirmkārt, reti kurš skolā vai pašmācības ceļā ir apguvis latgaliešu rakstu valodu, kas ilgu laiku tomēr ir bijusi perifēra. Šobrīd tās lietas mainās, jā, bet joprojām pārāk lēnu. Otrkārt, Latgalē demogrāfiskie rādītāji ir vērsti uz izbraukšanu – liela daļa darbspējīgo, jauno cilvēku dzīvo vai nu Rīgā, Pierīgā, vai ārpus Latvijas. Treškārt, mazinās interese par grāmatām, lasīšanu un rakstīšanu, un tā ir digitālā laikmeta iezīme. Latgales rakstniecībā tematiskais loks, paldies dievam, vairs nav saistīts tikai ar dabas apcerēm, dzimtas cildināšanu un vēsturi, bet arī ar kolektīvajām traumām, sociālajiem jautājumiem, aizvien skaļāk ir dzirdamas sieviešu balsis – labs piemērs ir Sarmītes Trūpas garstāsts “Melnais stārķis”. Ir arī dumpīgi jaunie vīrieši, kuriem ir svarīgi aizstāvēt savu latgalisko identitāti, piemēram, Normunds Bolužs, kas ieguva otro vietu Latvijas Dzejas slamā. Gribētu kādreiz sagaidīt Luras Melnes un Mygluoja dzejas krājumus. Raibīs strādā pie jaunas grāmatas “Vysi vuordi”. Klist baumas, ka arī mistiskajai Marijai Dzeislai būs jauns izdevums.

Vai viņu piedāvājums atšķiras no ierastās klasikas? Kas Latgalē ir klasika? Mums nav latgaliešu rakstniecības vai literatūras kanona. Nezinu, tas ir labi vai slikti. Ja mēs salīdzinām ar Ontonu Rupaini, tad noteikti atšķiras. Redziet, katram laikam un videi ir savs tematiskais loks, savas aktualitātes. Katrs autors raksta par to, kas viņam ir svarīgs. Vai mēs, dzīvojot brīvā Latvijā, saprotam, spējam saprast, kā 20.gadsimta vidū trimdā jutās Ontons Rupainis un kas viņu mudināja rakstīt savus vēsturiskos romāņus? Laikam nē. Bet Valentīna Lukaševiča dzejā spējam iejusties. Vai Anitas Mileikas tekstos. Vai, lasot Ilzes Spergas stāstus.

Jaunie latgaliešu talanti mūsdienu auditoriju *paņem* ar patiesumu. Latgalieši raksta par eksistenciālām lietām, būtisko. Mēs neapceram puķu vāzes vai iepirkšanās centrus, neesam pašmērķīgi. Kaut kādā ziņā noteikti esam nacionālāki – mums svarīga ir sava vieta un sava identitāte, savas unikālītātes saglabāšana. Literatūrā ir spēcīga humora, sarkasma, absurda, ironijas, arī pašironijas klātbūtne. Ir jau veselīgi pašiem par sevi pasmīties – to latgalieši prot, un, atklāti sakot, ar to mēs arī esam pievilcīgāki par daudziem šausmīgi nopietnajiem pārnovadniekiem. Latgalieši ir kā dienvidnieki, mani ārzemju kolēģi mūs ir salīdzinājuši ar sicīliešiem.

Pēdējā laikā daudz tiek runāts par to, kā mūsdienās mudināt cilvēkus vairāk lasīt, ar ko piesaistīt. Mana atbilde ir – lasot. Atgādinot, ka ir svarīgi lasīt. Protams, labi ir lasīt tulkojumus, bet primāri vajadzētu pārzināt pašiem savu oriģinālliteratūru – gan to, kas ir tapusi latviešu literārajā valodā, gan to, kas rakstīta latgaliski. Ja mēs paši sevi neatbalstīsim, kurš tad mūs atbalstīs, novērtēs, sapratīs? Un šajā sakarā milzīga loma ir arī bibliotēkām – veidot savus krājumus tā, lai iegādātās grāmatas būtu literāri augstvērtīgas, nevis komerciāli populāras, izkopt savu lasītāju gaumi, izglītot, nevis atrunāties ar “ieperkām to, ko lasa, jo nelasa neko”. Svarīgi arī tuvināt rakstniekus savam lasītājam – interese rodas tad, ja satiekas, aprunājas, mijiedarbojas. Literatūra ir māksla – neviens neaizliedz arī organizēt literatūras notikumus, veicināt sadarbību un jaunradi. Nav jau nekādu rāmju un pareizo instrukciju mīlestībai pret grāmatām. Vienkārši jādara un jāturpina darīt.

* Par publikāciju “Kā pa jokam, joka pēc” saturu atbild SIA “Balvu Vaduguns”.

Lasītāju aptauja

Kā ievilināt lasītāju grāmatu pasaulē?

Zaiga Lāpāne: – 8.novembrī Latvijas grāmatai svinējām 500 gadu jubileju. Tas vien jau apliecina, ka grāmatas bija, ir un būs. Lai bērņs sāktu lasīt, manuprāt, pats svarīgākais ir piemērs mājās. Vecāki lasa grāmatas, žurnālus, vecmāmiņas palasa vakara pasaciņu mazbērņam, un lasīšana kļūst par likumsakarību. Bez lasīšanas un teksta izpratnes neveiksies ne “Aliasa” spēlē, ne matemātikas uzdevumā. Šodienas lasīšanas iespējas ir tik plašas – e-grāmatas, skaistas bilžu grāmatas, komiksi, klausāmgrāmatas, biezas un plānas dažādu žanru un tēmu praktiskas un izklaidējošas grāmatas. Uz lasīšanas paradumiem šodien skatos optimistiski. 18.gadsimtā cilvēki noteikti lasīja mazāk. Bērņībā visiem patīk skaistas bilžu grāmatas, tad nāk pusaudžu gadi, kad daudziem grāmata un lasīšana nepavisam nav galvenais dzīvē. Tad visas lietas ir telefonos un datoros. Bet vēlāk jau atkal var kaut ko palasīt. Ar lasīšanu ir tieši tāpat, kā ar jebkuru jomu dzīvē – citam tā ir iekšēja nepieciešamība, citam – uzlikts pienākums, citam – mirkļa uzplūds. Bet kaut kādā dzīves brīdī sagribas kaut ko izlasīt. Atliek tik novēlēt, lai šādā mirklī pie rokas patrāpās grāmata, kas piesaista, ieinteresē un iedvesmo.

Daiga Zelča: – Ikdienā strādāju Krīšjāņu bibliotēkā un cenšos radīt vidi, kurā ikviens jūtas gaidīts. Rīkoju dažādus tematiskus pasākumus un izstādes. Esmu ievērojusi, ka bērņiem īpaši patīk konkursi, kuros viņi var saņemt nelielas balviņas. Bērņiem lasīšana kļūst aizraujoša, ja viņi redz, ka arī pieaugušie lasa un runā par grāmatām. Tāpēc, vecāki, lasiet! Bērņībā iedēstīts lasītprīeks, zied visu mūžu! Lai bibliotēkai pievilinātu lasītājus, manuprāt, svarīgi sekot līdz viņu interesēm un papildināt grāmatu krājumu ar jaunumiem, kas uzrunā. Protams, pievērsu uzmanību arī tam, lai bibliotēkā būtu mājīga atmosfēra – vieta, kur gribas uzkavēties. Tāpat ļoti svarīgi ir runāt par grāmatām un dalīties iespaidos – esmu pamanījusi, ka daudzi izvēlas jaunas grāmatas, dzirdot labu atsauksmi no citiem lasītājiem.

Gunita Kiseļova: – Bērņ lasīšanas paradumi pēdējos gados būtiski mainījušies, jo digitālais laikmets viņu ikdienā ienesis daudz jaunu iespēju, līdz ar to arī izaicinājumus. Grāmatām ir jākonkurē ar viedierīcēm un to sniegtajām iespējām. Lasīšana vairs nav vienīgais informācijas ieguves avots. Bērņ lasīšanas paradumu ietekmēšanā liela loma ir ģimenei un tās piemēram, taču arī skolotāji un bibliotekāri var būt nozīmīgi lasīšanas iedvesmotāji, ja spēj piedāvāt interesantu un vecumam atbilstošu literatūru. Manuprāt, jācenšas atrast veidus, kā šīs abas pasaules – grāmatu un digitālās ierīces – apvienot, un tādā veidā radīt bērņos papildus interesi. Vēl svarīgi, lai lasīšana tiktu saistīta ar prīeku, nevis tikai ar pienākumu. Ļaut bērņiem pašiem izvēlēties grāmatas, kuras lasīt, lai arī tās būtu ar isāku tekstu, vai arī komiksu grāmatas.

Sagatavoja S.Karavoičika

Balvu balsis tagad arī “X Faktorā”!

Balvu novada vārds atkal izskan visā Latvijā – šoreiz pateicoties jaunaļiem un talantīgajiem mūziķiem, kuri ar savām skanīgajām balsīm, muzikālajām spējām un pārliecinošo uzstāšanos piedalās populārajā televīzijas šovā “X Faktors”. Balvenieši DAGMĀRA LAICĀNE un DĀVIS LĀPĀNS iekļuvuši mentores Aijas Auškāpas labāko trijniekā un cīnīsies par galveno balvu, savukārt krišjāniete SINTIJA DULMANE (ar skatuves uzvārdu Velme) kļuvusi par “Primero Faktora” uzvarētāju skatītāju balsojumā, izcīnījusi 3 tūkstošu eiro naudas balvu un ieguvusi sižetu TV ēterā, raidījumā “Bez tabu”, kas veido stāstu par projektu.

Sanita Karavoičika

“Mūzika man vienmēr bijusi kā otrā valoda, ar kuru var pateikt to, ko reizēm grūti izteikt vārdos,” teic balveniete DAGMĀRA LAICĀNE, kura ikdienā dzīvo Rīgā un strādā pirmsskolas izglītības iestādē “Bitīte” par mūzikas skolotāju. Piedalīšanās “X Faktorā” jaunajai dziedātājai ir gan liels izaicinājums, gan sapņa piepildījums. “Katrs uznāciens uz skatuves ir kā mazs piedzīvojums – sajūta, ka esi tur, kur vienmēr esi gribējis būt,” viņa saka. Dagmāra atzīst, ka konkurence ir sīva, taču spēku dod un stiprina ģimenes un draugu atbalsts.

Drosmīgā un aizraujošā ceļa sākums jaunieci, kura sapņo par mūziku, sācies jau agrā bērnībā, jo Dagmāra dziedājusi vienmēr, cik vien sevi atceras. Būdamā jaunākā piecu bērnu ģimenē, viņa auga tad, kad daļa māsu un arī brālis jau gāja mūzikas skolā, tāpēc mūzika nebija sveša. Kā lielākā daļa mazo dziedātāju, arī viņa savu muzikālo karjeru sāka ar daļu dziedāšanas konkursā “Cālis”, pēc tam turpināja mūzikas gaitas Balvu Mūzikas skolā, kur absolvēja vijolspēles klasi pie skolotājas Zojas Zaharovas, bet vēl pēc tam gadu mācījās trombonu pie Jāņa Budēviča. Paralēli mūzikas skolas gaitām Dagmāru bieži varēja dzirdēt dziedam Kubulu kultūras namā, kuru vadīja viņas mamma Maija Laicāne, kā arī pamatskolas pasākumos un citur Balvos dažādos sastāvos.

Ar skatuvi uz ‘tu’

Gāja laiks, un pamazām mainījās arī skatuvju mērogi, uz kurām uzstājās Dagmāra. Pirmo izgājienu uz lielās skatuves visas Latvijas priekšā Dagmāra piedzīvoja kopā ar ģimeni, kura piedalījās šova “Dziedošās ģimenes” ceturtajā un piektajā sezonā. “X Faktora” dalībniece stāsta, ka tieši tur viņai bijusi iespēja nedaudz iepazīties ar šovbiznesa industriju, tikai daudz no tā visa nav palicis atmiņā, jo tajā laikā Dagmārai bija tikai 12 gadi. Pēc šī projekta viņa sāka daudz vairāk dziedāt viena pati, pāris gadus arī brauca uz dažādiem dziedāšanas konkursiem, kuros guva skatuves pieredzi un dažreiz – arī kādu balvu. Jau tobrīd Dagmārai bija skaidrs, ka savu turpmāko dzīvi viņa saistīs ar mūziku, tāpēc pēc pamatskolas izvēle krita par labu mācībām Jāņa Ivanova Rēzeknes mūzikas vidusskolā, kas tagad ir Latgales Mūzikas un mākslas vidusskola. Tur jaunieta absolvēja vokālo nodaļu, bet paralēli turpināja mācīties trombona spēli un nedaudz apguva arī džeza vokālu. Dagmāra atklāj, ka pēc vidusskolas absolvēšanas viņai gan kovidā, gan sevis dēļ radās vēlme nedaudz paņemst pauzi no koncertēšanas, tā vietā fokusējoties uz studijām Latvijas Kultūras akadēmijā. “Tomēr pagājušajā gadā atkal parādījās vēlme dziedāt, tāpēc pēc ilgās pauzes pieteicos Noras Bumbieres jauno vokālistu konkursā, kur savā vecuma grupā ieguvu pirmo vietu. Šis notikums sakrita ar brīdi, kad tika izsludināta pieteik-

šanās TV šovam “Koru kari”, tāpēc nolēmu pieteikties arī tur. Ļoti priecājos, ka Aminata izvēlējās mani savam sastāvam, un esmu pateicīga par pieredzi, draudzību un piedzīvojumiem, ko sniedza šis projekts,” atzīst balveniete.

Pavilkās līdzī citiem koristiem

“Koru karos” Dagmāra bija daļa no Aminatas “Sarkanā kora”. Jaunieta atzīst, ka gan projekts, gan pats process bija ļoti interesants, tajā piedzīvoti jauni iespaidi, tāpēc, kad tas beidzās un izsludināja pieteikšanos “X Faktoram”, Aminata ieteica pamēģināt spēkus arī šajā virzienā. “Pieteicās arī pāris citi kora biedri, tāpēc *pavilkos līdzī*. Godīgi sakot, katru reizi, kad tiek izziņota jauna “X Faktora” sezona, atrodas kāds mans draugs vai radnieks, kurš paskubina pieteikties. Bet šogad tiešām jutos tam gatava, esmu pietiekami pilnveidojusies, lai spertu nākamo lielo soli,” atzīst Dagmāra.

Jaunieci ļoti paveicās, jo tajā pašā dienā pirmajā atlasē dziedāja arī Dagmāras ļoti labs draugs no “Sarkanā kora” – Rimants. Lai arī viņa sarunājās ar citiem dalībniekiem, tomēr bija ļoti patīkami, ka kāds, kurš bijis blakus “Koru karu” laikā, bija arī “X Faktorā” – tas nomierināja. “Atmosfēra kinostudijā atlases dienās ir ļoti interesanta. It kā šķiet, ka ir mierīgi, bet gaisā tāpat jūtama spriedze. Apkārt daudz kameru, visu laiku kaut kas notiek – kamēr viens mēģina, otrs filmē interviju, trešais filmē vizītkarti, ceturtais – piefilmējumus. Visapkārt organizēts haoss. Parasti mani runas neiespaido, bet, kad pirms krēslu izaicinājuma Aija atnāca un pateica, ka starp mums stāv “X Faktora” sestās sezonas uzvarētājs, viņas vārdi ļoti atbalsojās un ietekmēja mani.

Divi balvenieši uz diviem krēsliem

Dagmāra atzīst, ka “X Faktorā” viņai ļoti patīk visi mentori, jo no katra var kaut ko mācīties, katram ir ļoti liela pieredze šajā industrijā. Taču ziņa, ka viņa būs Aijas Auškāpas grupā, Dagmāru nošokēja, jo nezin kādēļ šķita, ka viņu tiks pie Intara Busuļa. “Bet esmu ļoti priecīga par šo izvēli, jo jūtu, ka Aija redz manī potenciālu. Vēl jo vairāk tāpēc, ka konkurence krēslu izaicinājumā bija pietiekami liela. Tikai tajā dienā, kad norisinājās krēslu izaicinājums, uzzināju, ka būšu konkurente uz krēslu ar Dāvi Lāpānu – arī balvenieti, ar kuru kopā uzaugu. Tas bija sirreāli, bet reizē arī smieklīgi. Abi smējāmies, ka vairs nerunāsim, ja izcelsim viens otru no krēsla. Bet liels prieks, ka es un arī viņa grupa “Tikai Mēs” tikām Aijas komandā,” apliecina Dagmāra.

Viņa stāsta, ka krēslu izaicinājumā nervozēja daudz mazāk nekā pirmajā atlasē, bet stress bija tāpat. Grupai, kura uzstājās pirms Dagmāras, mentore Aija iedeva pēdējo brīvo krēslu, uz kuru viņa cerēja, jo ļoti, ļoti negribējās būt tai, kura kādam atņem šo iespēju. Bet diemžēl Dagmārai sanāca *izsēdināt* Gunti, kurš lieliski nodziedāja un parādīja savas vokālās

Foto - no personīgā arhīva

Apņēmības pilna parādīt sevi. Dagmāra atzīst, ka noskatījusies visus līdz šim iznākušos “X Faktora” raidījumus, lai vērotu, kāda konkurence būs šajā sezonā. Secinājums viens – atlasīti ļoti talantīgi dziedātāji, kas mudina strādāt vēl jo vairāk.

dotības. Par to viņai bija ļoti žēl. “Sēžot krēslā, bija konstants stress, jo ar katru nākamo dalībnieku visu laiku šķita, ka mani tūlīt *izsēdinās*. Bet rezultātā es noturējos visilgāk, ap mani visu laiku mainījās cilvēki, bet es turpināju sēdēt savā otrajā krēslā, kas bija nedaudz sirreāli,” stāsta jaunā dziedātāja.

Sācies trakais mēģinājumu laiks

Tagad, kad Dagmāra nokļuvusi pie mentores Aijas, sācies intensīvs priekšnesumu sagatavošanas laiks, kas, kā atzīst “X faktora” dalībniece, ir diezgan patīkams process. Sākotnēji tiek izvēlēta dziesma, tad noteikta pareizā tonalitāte, kas piestāvētu tieši Dagmāras balsij, nprecizēta arī dziesmas forma, lai iekļautos hronometrāžā. Ar muzikālo aspektu viņai ļoti palīdz Maija Sējāne, kura ir “X Faktora” muzikālā producete. Tālāk seko horeogrāfija. Dagmāra stāsta, – pat ja dziesma ir vienkārša, bez deju soļiem, tāpat jāizdomā, kurā brīdī kas uz skatuves notiek. Paralēli arī tiek domāts priekšnesuma koncepts – sākot ar gaismām, beidzot ar Dagmāras izskatu, matu stilu un grīmu, kas viņai šobrīd sagādājis pāris negulētas naktis: “Katrai dziesmai jāizdomā stāsts, jo vienkārši uzvilkt skaistu kleitu un dziedāt nevar. Dažubrīd ir grūti pārvērst idejas galvā uz reālu to norisi, jo nevaru atrast pareizos vārdus, kas paskaidrotu manu ieceri. Katru dienu kaut kas jādara, bet man ļoti patīk, jo tādā veidā varu radoši izpausties.”

Nākamais līmenis, kuru vērts izbaudīt

“X Faktora” finālam šobrīd nopietni gatavojas arī balvenietis DĀVIS LĀPĀNS, kurš krēslu izaicinājumā kopā ar grupu “Tikai Mēs” iekļuva labāko trijniekā un nu ir pilntiesīgs mentores Aijas Auškāpas komandas dalībnieks. Dāvis atzīst, – grupa jau no paša sākuma vēlējas tikt tieši pie Aijas, tāpēc tagad, kad tas noticis, jo lielāks gandarījums un iedvesma attaisnot uz sevi liktās cerības.

Balvenietis stāsta, ka ideja pieteikties “X Faktoram” radās viņam kopā ar grupas menedžeri, jo gribējās parādīties plašākai sabiedrībai un apliecināt gan pašiem sev, gan pārējiem, ka viņi ir spējīgi būt konkurējoša grupa Latvijas mūzikas tirgū. “Šobrīd grupa saucas “Tikai Mēs”, kaut gan līdz šī gada aprīlim bijām “Loud Silence”. Atzišos, ka tieši šādā šovā man šī ir jauna pieredze, lai gan, apgrozoties Latvijas mūzikas scēnā, diezgan daudz jau ir zināms. Esmu spēlējis dažādās koncertzālēs – gan “Palladium Rīga”, gan VEF Kultūras pilī, arī Kongresu namā un daudzās citās lielākajās vietās. Taču “X Faktors” ir kas jauns, jo isā laikā līdz pēdējam sīkumam jāspēj sagatavot kvalitatīva performance. Nākas piedomāt pie lietām, kurām pirms tam nav bijis tik daudz jāpievērš uzmanības. Prezēntējot savu veikumu, esmu piedalījies daudzās TV un radio pārraidēs, taču “X Faktors” ir nākamais līmenis, kuru ļoti izbaudu,” atzīst Dāvis.

Viens no pirmajiem svarīgajiem uzdevumiem – iegūt vienu no trīs krēsliem – jau veiksmīgi izpildīts, tāpēc tagad notiek nopietns darbs pie priekšnesumu sagatavošanas un virzišanos uz finālu. Dāvis priecājas, ka sadarbība ar Aiju un producentu grupu ir viegla un saprotama – viņi zina, ko no grupas grib, savukārt grupa to var izdarīt. “Protams, daudz mēģinām arī paši – veidojam aranžijas un skanējumu tā, kā vēlamies. Tad Aija ar producentiem palīdz visu sakārtot un piepucēt, lai kamerās un TV ekrānos viss līdz pēdējai niansei izskatītos un izklausītos perfekti,” atklāj balvenietis. Viņš atzīst, ka satikt šovā “X Faktors” balvenieti Dagmāru Laicāni bija ļoti patīkami, bet jo īpašs prieks, kad kļuva zināms, ka tagad viņi ir vienas komandas pārstāvji.

Foto - TV 3

Ar mūziku saistīta visa dzīve. Šobrīd Dāvis Lāpāns dzīvo un strādā Siguldā, kur viņa pamatdarbs ir džeza pianistu skolotājs Siguldas mākslas skolā “Baltais Fliģelis”, kā arī mūsdienu ritma mūzikas nodaļas vadītājs. Ārpus darba Dāvis piedalās dažādos muzikālos projektos ar grupām “Tikai Mēs”, “Z-Scars”, “Mākoņstūmēji”, kā arī kopā ar dziedātāju ADRIA veido oriģinālmūziku un paralēli tam producē mūziku dažādiem Latvijas mūziķiem.

Aizvadītas pirmās tikšanās ar pagastu iedzīvotājiem

Tilžā pārrunā māju apsaimniekošanu un civilo aizsardzību

“Kā zināt, vai tas nav zaļais cilvēciņš?” Klātesošie iedzīvotāji pašvaldības speciālistiem Tilžā uzdeva arī vairākus jautājumus. Viens no aktīvākajiem bija GUNTIS PAULIŅŠ (labās puses attēlā), kurš īpaši interesējās par civilo aizsardzību. “Pilsētā visi viens otram dzīvo tuvāk, un tur ir ļoti vienkārši ātri aizskriet pie kaimiņa un pajautāt, kas aktuāls un ko darīt. Tomēr ir daudz iedzīvotāju, kuri dzīvo laukos – divu, trīs kilometru attālumā viens no otra. Ja pie manis atnāks cilvēks un teiks, ka viņš ir pašvaldības vai bruņoto spēku pārstāvis un ka man krīzes situācijā jārikojas tā un tā, kā es zināšu, ka viņš patiesībā nav zaļais cilvēciņš?” jautāja vīrietis. Pašvaldības speciālisti skaidroja, ka vietējās kopienās būs atbildīgie cilvēki par iedzīvotāju informēšanu. Tas, vienkārši runājot, nozīmē, – ja pie iedzīvotājiem krīzes situācijā būs jānāk Jānim, tad to arī darīs Jānis, nevis Pēteris, un iedzīvotāji to iepriekš zinās. “Arī pašiem jāseko līdzi informācijai un nav jālaujas dezinformācijai,” papildināja Balvu novada domes deputāte SANDRA KINDZULE.

Lai kopīgi pārrunātu aktuālās izmaiņas likumdošanā par turpmāko daudzdzīvokļu māju apsaimniekošanas kārtību un citus aktuālus jautājumus, Balvu novada apvienību pārvaldes sadarbībā ar pašvaldības īpašumu pārvaldības nodaļas darbiniekiem un civilās aizsardzības speciālistu pagastos organizē tikšanās reizes ar dzīvokļu īpašniekiem, īrniekiem un pārējiem iedzīvotājiem. Vēl gaidāmi trīs izbraukumi: 27.novembrī pulksten 17 Rugāju tautas nama mazajā zālē, 2.decembrī pulksten 14 Krišjāņu tautas nama zālē, 2.decembrī pulksten 16 Bērzpils Saieta namā.

Būvvaldes apsekojumi liecina, ka lielākā daļa daudzdzīvokļu māju Balvu novadā ir vizuāli novecojušas – gadiem nav pienācīgi koptas vai remontētas un daudzviet atstātas novārtā. No 2026.gada 1.janvāra dzīvokļu īpašniekiem OBLIGĀTI būs pašiem jāuzņemas savas mājas uzturēšana, remontu plānošana un finanšu jautājumu kārtošana. Tā vairs nebūs pašvaldības atbildība!

Ir trīs izvēles iespējas

Viena no šādām tikšanās reizēm notika Tilžā, kur Balvu novada pašvaldības Īpašumu pārvaldības nodaļas vecākā nekustamā īpašuma speciāliste RUDĪTE ZIEMELE klātesošos iepazīstināja ar gaidāmajām izmaiņām daudzdzīvokļu māju apsaimniekošanā. Proti, šī gada 1.maijā stājās spēkā Valsts un pašvaldību dzīvojamu māju privatizācijas pabeigšanas likums, kas nosaka, ka no 2026.gada 1.janvāra Latvijā noslēgsies vairāk nekā 30 gadus ilgs privatizācijas process. Ko tas nozīmē dzīvokļu īpašniekiem, tostarp Balvu novadā? “Bija paredzēts, ka vienlaikus ar dzīvokļu privatizēšanu dzīvokļu īpašniekiem no pašvaldības jāpārņem arī savas mājas pārvaldīšanas tiesības un tad pašiem jāizvēlas, kā pārvaldīt māju. Tomēr praksē bieži tas tā nenotika, jo mājas turpināja saņemt (vai arī nesaņemt) pakalpojumus, kurus uzņēmumi tām sniedza pašvaldības uzdevumā. Savukārt no 2026.gada 1.janvāra, ja tas nebija izdarīts līdz šim, daudzdzīvokļu māju, kur vismaz viens dzīvoklis ir privatizēts, dzīvokļu īpašniekiem ne tikai tiks dotas pilnas varas iespējas, bet obligāti būs jāuzņemas savstarpēji saskaņota atbildība par savu māju pārvaldīšanu un jāvienojas, kā māju pārvaldīt turpmāk. Un ir trīs izvēles iespējas, kā to darīt – slēgt līgumu ar kādu no namu pārvaldīšanas uzņēmumiem (profesionālu pārvaldnieku), dibināt biedrību vai mājai ievēlēt pilnvarotu personu un savu māju apsaimniekot pašiem – visiem kopā,” skaidroja R.Ziemele.

Pašvaldības speciāliste uzsvēra, ka daudzdzīvokļu māju pārvaldīšana nav pašvaldības pienākums, lai gan daudzi iedzīvotāji kļūdaini uzskata, ka tas tā ir. Runājot ar iedzīvotājiem, secināts, ka ir arī citi iemesli, kādēļ līdz šim iedzīvotāji nebija lēmuši pārņemt savas mājas pārvaldīšanas tiesības agrāk. Piemēram, nav motivācijas to darīt, daudzi dzīvokļu īpašnieki domā, ka pārvaldīšanas tiesības viņiem pieder automātiski, daļa dzīvokļu īpašnieku nezina, ka viņiem

Iedzīvotāju sadarbība – ārkārtīgi svarīga. Ne mazāk svarīgi bija arī drošības jautājumi. Par to, kā rīkoties un pasargāt sevi, ģimeni un līdzcilvēkus krīzes situācijās, kā arī ar būtiskāko informāciju par Balvu sadarbības teritorijas civilās aizsardzības plānu iedzīvotājus izglītoja atvaļinātais Zemessardzes pulkvedis un pašreizējais Balvu novada pašvaldības civilās aizsardzības speciālists JĀNIS GAILIS. Piemēram, viena no lietām, ko uzsvēra speciālists, bija par vietējās kopienas jeb iedzīvotāju sadarbības lielo nozīmi, lai ārkārtas situācijās savstarpēji nodotu uzticamu, pārbaudītu informāciju un palīdzētu līdzcilvēkiem. “Būšu priecīgs, ja no šīs tikšanās mājup dosieties ar reālām zināšanām, kas noderēs turpmāk,” iedzīvotājus būt aktīviem mudināja J.Gailis.

ir tiesības un pienākums izvēlēties pārvaldnieku pašiem, kā arī nereti dzīvokļu īpašnieki nespēj vienoties par pārvaldīšanas tiesību pārņemšanu un to, kā savu māju pārvaldīt tālāk.

Dzīvoklis paliks privāts īpašums

Nekustamā īpašuma speciāliste klātesošajiem arī skaidroja, – lai gan katrs dzīvokļa īpašnieks ir daļa no kopības, kas pieņem lēmumus par mājas pārvaldību (mājas tehnisko stāvokli, komunikācijām, piegulošo teritoriju, atkritumu apsaimniekošanu, mājdzīvnieku labturības pasākumu ievērošanu un citām lietām), pārvaldīšanas tiesību pārņemšana attiecas uz daudzdzīvokļu mājas kopīpašuma daļas (kāpņu telpas, jumts, komunikācijas) pārvaldīšanu, nevis uz atsevišķiem dzīvokļiem. Tas nozīmē, ka dzīvoklis ir un paliks tā īpašnieka privāts īpašums! “Bieži izskan arī jautājums, vai māja var izvēlēties pārvaldīšanas tiesības nepārņemt. Atbilde ir – nē! Likumdevējs teicis, ka māju pārvaldīšanas tiesību pārņemšana ir obligāta, ko nosaka Valsts un pašvaldību dzīvojamu māju privatizācijas pabeigšanas likums. Un, kā minēts, likums paredz, ka pārvaldīšanas tiesības no pašvaldības dzīvokļu īpašnieku kopībai jāpārņem ne vēlāk

Viss pašu rokās. “Ir skaidrs, ka pašvaldībai nav pienākums piedalīties daudzdzīvokļu māju pārvaldīšanā, bet mēs vienmēr esam atvērti sadarbībai. Lai pie katras mājas būtu arī skaista, pašu iedzīvotāju izveidota vieta, kur apsēsties, lemt par aktuālo un domāt par nākotni, jo viss ir jūsu pašu rokās. Tāpat vienmēr saku, ka brīvā izvēle par to, kā lemsiet savu māju pārvaldīt un kādus darbus darīt, nedrīkst kopējo vidi graut, bet tā ir jāpilnveido. Un, ja kaimiņos ir vismaz viena māja, kas vidi dara labāku, tad radīsies arī otrā, trešā un ceturtā šāda māja. Sākumā būs grūti, bet mēģinām sadarboties,” uzsvēra nekustamā īpašuma speciāliste Rudīte Ziemele.

kā līdz nākamā gada 1.janvārim,” informēja R.Ziemele.

Jāpiebilst, ka konkrēti Tilžā jau iepriekš izveidotas divas dzīvokļu īpašnieku biedrības, kas savas mājas apsaimnieko pašas.

Informē policija

Brauc dzērumā

11.novembrī Valsts policijas Ziemeļlatgales iecirkņa amatpersonas Rugāju pagastā pamanīja automašīnu “Peugeot”, kura vadītājs veica aizdomīgus manevrus. Likumsargi konstatēja, ka pie transportlīdzekļa stūres bija sēdies vīrietis, kurš automašīnu vadīja 2,84 promiļu alkohola reibumā. Uzsākts kriminālprocess.

Informē ugunsdzēsēji

Deg sodrēji

11.novembrī pulksten 9.30 ugunsdzēsēji glābēji saņēma izsaukumu uz Medņevas pagastu, kur divstāvu dzīvojamās mājas dūmvadā dega sodrēji 0,1 m² platībā. Pulksten 23.30 darbi notikuma vietā noslēdzās.

Jaunums

Darbu sāk atbalsta tālrunis onkoloģijas pacientiem

No 7.novembra sociālā uzņēmuma – zvanu centra “Sonido” – izveidotais atbalsta tālrunis “Parunāsim?” būs īpaši atvēlēts arī onkoloģijas pacientiem un cilvēkiem, kuri nonākuši krīzes situācijā. Katru piektdienu bezmaksas psiholoģisku atbalstu zvanītājiem sniegs gan žurnāliste INESE SUPE, kura pati jau kādu laiku cīnās ar vēzi, gan sertificēta kapelāne SINDIJA BERGMANE.

“Ideja radās laikā, kad paralēli psiholoģijas studijām strādāju uz tālruņa līnijas un pamanīju, ka cilvēki bieži zvana nevis, lai risinātu kādu problēmu, bet vienkārši parunātos un izreaģētu emocijas. Pagāja divdesmit gadi no brīža, kad to izdomāju, līdz brīdim, kad ideju īstenoju,” uzsver sociālā uzņēmuma “Sonido” dibinātāja un “Parunāsim?” izveidotāja Inga Muižniece.

Iespēja aprunāties palīdz cīnīties

Psiholoģiskais atbalsts onkoloģijas pacientiem un krīzes skartajiem būs pieejams katru piektdienu, zvanot uz “Parunāsim?” tālruņa numuru +371 26564564. No plkst. 12.00 līdz 16.00 zvanītājiem atbildēs žurnāliste Inese Supe. Arī viņa pati ir onkoloģijas paciente, tāpēc zina ‘drēbi’ no otras puses un spēj sniegt gan morālu atbalstu, gan informāciju par dažādām organizācijām, kas ikdienā sniedz palīdzību onkoloģijas pacientiem un viņu tuviniekiem. Savukārt no plkst. 16.00 līdz 19.00 ikviens varēs parunāties ar sertificētu kapelāni Sindiju Bergmani, lai saņemtu garīgu un emocionālu atbalstu krīzes situācijā.

Daloties atmiņās par savu ceļu cīņā ar nežēlīgo slimību, I.SUPE stāsta: “Es vienmēr ļoti spilgti atcerēšos 2023.gada Ziemassvētkus. Toreiz biju onkoloģijas paciente – iesācēja. Absolūti bez mazākās pieredzes uztraucos par visu, kas saistīts ar saslimšanu. Pēc svētkiem man bija paredzēta kārtējā ķīmijterapija, un jau laikus biju nodevusi asins analīzes. Nekā laba tajās nebija. Viss sarkanā krāsā, rādītāji tuvu nullei. Tas iedvesa bailes. Nezināju, ko iesākt. Bija temperatūra, bezspēks. Toreiz savu analīžu rādītājus iekopēju onkoloģijas pacientu atbalsta grupā, kur meitenes teica: “Ja temperatūra kāpj virs 38 grādiem, fiksi brauc uz slimnīcu! Kājas bija aukstas no bailēm. Dakteri Ziemassvētku vakarā traucēt negribējās, bet savā lokālajā panikā analīžu rezultātus ar jautājumu “Ko darīt?” biju nosūtījusi arī viņam. Ilgi sēdēju, lūkojoties telefona ekrānā, bet ārsts neatbildēja. Loģiski, jo bija taču svētku vakars. Ja toreiz man būtu bijusi iespēja aprunāties ar kādu medicīnas darbinieku, būtu bijusi daudz mierīgāka. Miers un skaidrība par ārstniecības procesiem man kā onkoloģijas pacientam ir svarīgi vēl joprojām.”

Mierinājumu var meklēt dažādos veidos

Katoļu priesteris GUNTARS SKUTELS: “Gadās, ka cilvēks izrāda vēlmi satikties ar mani, lai aprunātos, un izrādās, ka viņš sirgst ar onkoloģisku vai cita veida smagu saslimšanu. Bijusi gadījumi, kad pēc kāda laika esmu lūgts šo cilvēku izvadīt, kad cīņa ar slimību ir noslēgusies. Kāds smagi slim cilvēks brauca pie manis reizi pusgadā, lai saņemtu svētību un aprunātos. Ticīgiem cilvēkiem šādas sarunas ar garīdznieku ļoti palīdz. Dažkārt pats varu pamācīties no tiem, kuri, samierinājušies ar savu slimību, uztver to mierīgi. Saskāros ar gadījumu, kad onkoloģijas slimniekam, kurš lēnām izdzisa, piemita tik liels garīgs spēks, ka viņš mierināja tuviniekus, jo piederīgie pārdzīvoja daudz vairāk nekā viņš pats. Šādiem ticīgiem cilvēkiem piemīt stipra pārliecība, ka pēc nāves viņi dosies uz labāku vietu – uz Dieva valstību. Tas ir ticības spēks, ko cilvēks iemantojis, apmeklējot baznīcu un visu mūžu cenšoties darīt labu. Tāpēc nāvi uztver kā pāreju no laicīgās dzīves uz Debesu tēva valstību, uz mūžīgo dzīvi. Tāpat atbalstu jebkuru iniciatīvu, kas ļauj šādiem slimniekiem gūt mierinājumu, kaut vai pa tālruni aprunājoties ar citu cilvēku, kurš guvis līdzīgu pieredzi, šajā gadījumā ar žurnālisti Inesi Supi, kura ar šo slimību cīnās ne pirmo reizi. Noteikti saruna ar viņu var stiprināt otru cilvēku.”

Savukārt veselības aprūpes kapelāne bērnu paliatīvajā aprūpē, Latvijas profesionālo veselības aprūpes kapelānu asociācijas valdes locekle Sindija Bergmane norāda: “Mūsdienā steidzīgajā pasaulē sarunas par dzīves jēgu, pārliecībām un cerībām nereti paliek otrajā plānā, taču tieši tās rada

Foto - no personīgā arhīva

“Parunāsim?” arī vientuļajiem un nedzirdīgajiem. Zvanu centra “Sonido” sociālais projekts “Parunāsim?” radīts 2018. gada rudenī ar mērķi mazināt vientulību mūsu sabiedrībā. Tas ir tālrunis, uz kuru var zvanīt gan cilvēki, kuri jūtas vientuļi, gan tie, kuri vienkārši vēlas ar kādu parunāties, justies sadzirdēti un uzklausi. Ikdienā šajā tālruņa līnijā strādā un uz zvaniem atbild cilvēki ar invaliditāti, kuri ir arī apmācīti un sagatavoti sniegt psiholoģisko atbalstu cilvēkiem krīzes situācijās. “Parunāsim?” ir pieejams arī vājdzirdīgiem un nedzirdīgiem cilvēkiem – zvanot uz tālruni vietnē “WhatsApp”, atbildēs zīmju tulks.

pamata sajūtu zem kājām. Tās ir tēmas, ko īpaši svarīgi atcerēties brīžos, kad jūtamies apmaldījušies vai pazaudējuši dzīves virzienu. Profesionāli klīniskie veselības aprūpes kapelāni strādā ar cilvēkiem visdažādāko ticību un pārliecību spektrā, vienmēr balstoties viņu vajadzībās un interesēs. Man kā veselības aprūpes kapelānei bieži nākas būt līdzās cilvēkiem viņu dzīves krustcelēs, un šī projekta laikā vēlos veicināt garīgās aprūpes pieejamību un sabiedrības izpratni par to, cik nepieciešama un vērtīga tā ir.”

Ar sarunu pret vientulību

Kopš “Parunāsim?” dibināšanas uz tālruņa līniju zvanīts vairāk nekā 70 000 reižu, šogad saņemti vairāk nekā 11 000 zvani. “Ja agrāk varēja teikt, ka aktīvākās zvanītājas ir sievietes, tad tagad sadalījums ir puse uz pusi, jo arī vīrieši sāk atzīt vientulības faktu,” apgalvo Inga Muižniece.

Tāpat ik gadu “Parunāsim?” rīko īpašu sociālo akciju “Ar sarunu pret vientulību”. Tās laikā sabiedrībā zināmi cilvēki iejūtas zvanu centra operatora lomā, uzklaua un sarunājas ar tiem, kuri jūtas vientuļi. Aktivitātes mērķis ir iedrošināt un iedvesmot cilvēkus savā aizņemtajā ikdienā tomēr atvēlēt laiku un piezvanīt saviem tuviniekiem, vecākiem, vecvecākiem, skolotājiem un draugiem, lai vienkārši parunātos. Šogad akcija norisinājās no 10. līdz 13. novembrim, kad zvanu centra operatora austiņas uzlika mūziķis Goran Gora, stiliste un uzņēmēja Indra Salcēviča, “Radio 5” ētera personība Toms Grēviņš, Radio Skonto rīta programmas un pasākumu vadītājs Valdis Melderis, SIF sekretariāta direktore Inese Kalvāne, tiesībsardze Karina Palkova, Rīgas domes deputāte Inese Andersone, Ķekavas novada domes priekšsēdētāja Viktorija Baire, “4. studijas” žurnāliste Inese Vaikule un LR1 “Krustpunktā” žurnāliste Māra Jansone.

Latvijas oficiālā statistika:

- ♦ Iedzīvotāju vientulības un sociālās atstumtības izjūtas palielinās, pieaugot vecumam.
- ♦ 2018. gadā 17 % iedzīvotāju vecumā no 75 gadiem atzīmējuši, ka pēdējā mēneša laikā ir jutušies vientuļi visu laiku vai lielākoties, savukārt gados jaunāki cilvēki (25–34 gadu vecumā) šādu atbildi sniedza desmit reizes retāk (1,6 %), liecina Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) apkopotie ienākumu un dzīves apstākļu aptaujas dati.
- ♦ 5,9 % Latvijas iedzīvotāju vecumā no 16 gadiem pēdējā mēneša laikā jutušies vientuļi visu laiku vai lielākoties, 10,6 % – daļu laika, 20,2 % – mazu brīdi un 63,2 % – nemaz.
- ♦ Arī sociālās atstumtības izjūta palielinās, pieaugot vecumam un samazinoties sociālajiem kontaktiem (2,9 balles – senioriem no 75 gadiem; 1,3 balles – 25–34 gadu vecumā). Savukārt sociālo atstumtību iedzīvotāji vērtējuši vidēji ar 2 ballēm no 10 (0 – pavisam neizjūt sociālo atstumtību; 10 – pilnībā izjūt sociālo atstumtību).
- ♦ Ienākumu līmenis būtiski ietekmē iedzīvotāju vientulību un sociālo atstumtību. Lielākā daļa (87,5 %) turīgākās jeb grupas iedzīvotāju norādījuši, ka pēdējo četru nedēļu laikā nemaz nav jutušies vientuļi vai tādi bija mazu brīdi un savu sociālo atstumtību novērtējuši ar 1,4 ballēm no 10. Samazinoties ienākumu līmenim, vientulības un atstumtības izjūta pieaug. Trūcīgākie iedzīvotāji gandrīz divreiz augstāk novērtējuši savu sociālo atstumtību (2,7 balles) nekā turīgākie.

Komentārs

SKAIDRĪTE KRAKOPE, psiholoģe:

– Protams, izrunāties ir ļoti svarīgi. Cilvēkam kļūst vieglāk, kad viņš ir dalījies ar to, kas sakrājis uz sirds. Saskarsme dod cilvēkam iespēju saņemt un nodot informāciju. Cilvēks var vērsies arī pie psihologa, kurš, veicot profesionālo darbību un ievērojot konfidencialitāti, sniedz psiholoģisko palīdzību un atbalstu. Saskarsmē ar citu cilvēku ir iespēja paust savas domas, jūtas, demonstrējot savu attieksmi pret lietām un notikumiem. Personības pilnvērtīga attīstība ir vajadzību apmierināšana, kas nav iespējama bez citu indivīdu līdzdalības. Ir svarīgi uzklaut cilvēku, uzmanīgi ieklausoties sarunubiedrā. Psihologs klausoties var palīdzēt indivīdam izprast viņa personīgo situāciju un problēmas. Klausītājs uztver un virza tālāk sarunas biedra galveno domu, jo cilvēks runā par sev ļoti svarīgām tēmām. Speciālists viņu uzklaua ar empātiju. Izrunājot, kas uz sirds, cilvēks jūtas sadzirdēts un saprasts, pēc sarunas izjutot emocionālu atvieglojumu, atslābumu un iegūstot sirdsmieru. Tādēļ iespēju komunicēt, izmantojot telefonlīniju “Parunāsim?” vērtēju ļoti pozitīvi. Atbalsta tālruni ir ļoti nepieciešami un vajadzīgi, jo krīzes situācijā var kādam glābt dzīvību.

Lappusi sagatavoja I.Tušinska

Zināšanai

2025./2026. mācību gada valsts pārbaudes darbu grafiks un izmaiņas centralizēto eksāmenu norisē

Ministru kabinets apstiprinājis 2025./2026. mācību gada valsts pārbaudes darbu grafiku un pagarinājis pieteikšanās laiku centralizētajiem eksāmeniem līdz 15.janvārim. Atcelta arī prasība par augstākā līmeņa centralizēto eksāmenu piekļuves materiālu iesniegšanu un novērtēšanu Valsts pārbaudījumu informācijas sistēmā.

Centralizēto eksāmenu sesija sāksies 2026.gada 11.maijā ar augstākā līmeņa centralizēto eksāmenu sociālajās zinātnēs un pamattermiņā noslēgsies 12.jūnijā ar augstākā līmeņa centralizēto eksāmenu ģeogrāfijā.

Vairāki jaunumi 2025./2026. mācību gada valsts pārbaudes darbu plānojumā un norisē:

centralizētajiem eksāmeniem turpmāk varēs pieteikties līdz attiecīgā mācību gada 15.janvārim (iepriekš – 15.decembrim);

lai samazinātu valsts pārbaudes darbu slogu skolēniem un skolām, 9.klasē vairs netiks īstenots centralizētais eksāmens svešvalodās. Tā vietā 2026.gada 22.–24.aprīlī notiks obligāts monitoringa darbs kādā no svešvalodām – angļu, franču vai vācu valodā (pēc skolēna izvēles). Monitoringa vērtējumam netiks piemērots minimālais 15% sliekšnis, un tā rezultāti neietekmēs iespējas iegūt apliecību par pamatzglītības ieguvu;

9.klases skolēnu vecākiem vairs nav jāiesniedz iesniegums par pieteikšanos centralizētajiem eksāmeniem. Izglītības iestādēm būs pienākums reģistrēt visus 9.klases skolēnus pamatzglītības eksāmeniem Valsts pārbaudījumu informācijas sistēmā;

lai izzinātu vienotās skolas ieviešanas progresu, 2., 5. un 8.klasei 2026.gada aprīlī noteikti monitoringa darbi par vienotas skolas ieviešanas rezultātiem. Monitoringa darbi par vienotas skolas ieviešanas rezultātiem notiks tikai tajās izglītības iestādēs, kas īsteno pāreju uz vienotu skolu;

lai izzinātu skolēnu tekstpratību, rēķinpratību un dabaszinātņu pratību, 3. un 6.klasei 2026.gada aprīlī paredzēti monitoringa darbi tekstpratībā, rēķinpratībā un dabaszinātņu pratībā;

atcelta prasība par augstākā līmeņa centralizēto eksāmenu piekļuves materiālu iesniegšanu un novērtēšanu Valsts pārbaudījumu informācijas sistēmā. Skolēni padziļināto kursu ikdienas pārbaudes darbos jau apliecina savas zināšanas un saņem summatīvo vērtējumu, un piekļuves materiālu vērtējums netiek izmantots attiecīgā eksāmena vērtējumā. Tādēļ nolemts no tiem atteikties, samazinot noslodzi arī pedagogiem un izglītības iestāžu vadītājiem.

Paredzēts, ka pamatzglītības sertifikātus varēs saņemt no 2026.gada 26.jūnija, vidējās izglītības centralizēto eksāmenu sertifikātus – no 2026.gada 3.jūlija. 2025./2026. mācību gadā minimālais 9.klases centralizētajos eksāmenos sasniedzamais vērtējuma sliekšnis ir 15%, savukārt vidējā izglītībā jāsasniedz vismaz 20%.

Atgādinām, ka vidējā izglītībā no 2025./2026. mācību gada obligāti jārtojams centralizētais eksāmens dabaszinātņu jomā (ķīmijā vai fizikā, vai bioloģijā optimālajā līmenī, vai dabaszinībās vispārīgajā līmenī). Tomēr centralizētais eksāmens dabaszinātņu jomas mācību priekšmetos nav jākārt, ja skolēns iepriekšējos mācību gados veicis monitoringa darbu kādā no šiem mācību priekšmetiem (neatkarīgi no tā rezultāta). Tāpat kā līdz šim, optimālā līmeņa centralizēto eksāmenu var nekārtot skolēni, kuri to plāno kārtot augstākajā līmenī.

Ar Ministru kabineta noteikumiem “Noteikumi par valsts pārbaudes darbu norises laiku 2025./2026.mācību gadā”, “Grozījumi Ministru kabineta 2022.gada 5.jūlija noteikumos Nr. 398 “Noteikumi par centralizēto eksāmenu saturu un norises kārtību” var iepazīties tiesību aktu portālā.

2026.gada 28.aprīlī 9. klasēm notiks diagnosticējošais darbs dabaszinātņu mācību jomā.

Paredzēts, ka drīzumā Ministru kabinetā izskatīs arī Izglītības un zinātnes ministrijas un Valsts izglītības attīstības aģentūras sagatavoto grozījumu valsts vispārējās vidējās izglītības standartā (“Grozījums Ministru kabineta 2019.gada 3.septembra noteikumos Nr. 416 “Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības programmu paraugiem””), no 2025./2026.mācību gada nosakot kā obligātu vismaz viena augstākā līmeņa eksāmena kārtošanu.

Izmaiņas centralizēto eksāmenu norisē
2025./2026. mācību gadā

Pagarināts pieteikšanās laiks centralizētajiem eksāmeniem līdz attiecīgā mācību gada 15. janvārim (iepriekš – 15. decembra)

Izglītības iestādes reģistrē visus 9. klases skolēnus valsts pārbaudes darbī, veiciem iesniegumu par pieteikšanos vairs nav jāiesniedz

Atcelta prasība par augstākā līmeņa centralizēto eksāmenu piekļuves materiālu iesniegšanu un novērtēšanu Valsts pārbaudījumu informācijas sistēmā

2025. gada 11. novembrī Ministru kabināts parādīts, ieskaitot grozījumus valsts vidējās izglītības standartā, nosakot kā obligātu kārtojumu vismaz vienu augstākā līmeņa centralizēto eksāmenu

Valsts pārbaudes darbi
2025./2026. mācību gadā

VISPĀRĒJĀ PAMATIZGLĪTĪBA
2., 5. UN 8. KLASE

MONITORINGA DARBI PAR VIENOTAS SKOLAS IEVIEŠANAS REZULTĀTIEM	
2. KLASE	21. aprīlī
5. KLASE	29. aprīlī
8. KLASE	30. aprīlī

Monitoringa darbi par vienotas skolas ieviešanas rezultātiem notiks tikai tajās izglītības iestādēs, kas īsteno pāreju uz vienotu skolu

Monitoringa darbi tiek laboti centralizēti

Valsts pārbaudes darbi
2025./2026. mācību gadā

VISPĀRĒJĀ PAMATIZGLĪTĪBA
3., 5. KLASE

MONITORINGA DARBI	
3. klasei	12. aprīlī
TEKSTPRATĪBA	16. aprīlī
DABASZINĀTŅU PRATĪBA	23. aprīlī
6. klasei	15. aprīlī
TEKSTPRATĪBA	20. aprīlī
DABASZINĀTŅU PRATĪBA	27. aprīlī

Monitoringa darbi tiek laboti centralizēti

Monitoringa darbi nav jāiesniedz minimālais vērtējuma sliekšnis. Monitoringa darbu vērtējums neietekmēs gala vērtējumu mācību priekšmetā

Valsts pārbaudes darbi
2025./2026. mācību gadā

VISPĀRĒJĀ VIDĒJĀ IZGLĪTĪBA

CENTRALIZĒTIE EKSĀMENI	
Meijs	Jūnijs
SOCIĀLĀS ZINĀTNES Augstākais līmenis 15. maijs	MATEMĀTIKA Vispārīgais līmenis 1. jūnijs
BIOLOĢIJA Optimālais līmenis 22. maijs	Augstākais līmenis 1. jūnijs
VĒSTURE Augstākais līmenis 13. maijs	ANGLŪ VALODA Optimālais līmenis 25.-27. maijs
DIZAINS UN TEHNOLÓGIJAS Augstākais līmenis 15. maijs	Augstākais līmenis 25.-27.-28. maijs
DABASZINĪBAS Vispārīgais līmenis 16. maijs	FRANČŪ VALODA Optimālais līmenis 26. maijs
KĪMĪJA Optimālais līmenis 18. maijs	Augstākais līmenis 26. maijs
FIZIKA Optimālais līmenis 18. maijs	VĀCU VALODA Optimālais līmenis 28. maijs
Augstākais līmenis 20. maijs	Augstākais līmenis 28. maijs

Centralizētajos eksāmenos ir jānosniedz vismaz 20% vērtējuma sliekšnis.

Valsts pārbaudes darbi
2025./2026. mācību gadā

VISPĀRĒJĀ PAMATIZGLĪTĪBA
9. KLASE

CENTRALIZĒTIE EKSĀMENI	
LATVIEŠU VALODA Rakstu daļa Mutevārdu daļa	19. maijs 19.–22. maijs
MATEMĀTIKA	26. maijs

Monitoringa darbi par vienotas skolas ieviešanas rezultātiem notiks tikai tajās izglītības iestādēs, kas īsteno pāreju uz vienotu skolu

Monitoringa darbi tiek laboti centralizēti

Monitoringa darbi nav jāiesniedz minimālais vērtējuma sliekšnis. Monitoringa darbu vērtējums neietekmēs gala vērtējumu mācību priekšmetā

Diagnosticējošais darbs 9. klases dabaszinātņu mācību jomā – 28. aprīlī

Afiša

* Sākums 7.lpp.

Krišjāņos

14.novembrī plkst. 19.00 tautas namā folkloras kopas piecu gadu un ansambļa “Guna” 30 gadu jubilejas pasākums “Te mana zeme, te mana sirds, te mana dziesma”.

Kubulos

21.novembrī plkst. 19.00 kultūras namā nedaudz melna komēdija “Rozes tantes nāve” Beļavas amatierteātra “Spiets” izpildījumā. Biļetes cena – 5 EUR, 10 EUR. Iegāde klātienē. Tālr. 26627122.

Lazdukalnā

17.novembrī plkst. 16.00 saietu namā Ļaudonas kultūras nama jauktā kora “Lai top” koncerts, diriģents Jānis Trūps, koncertmeistare Aļona Vīndedze.

Medņevā

18.novembrī plkst. 16.00 laukumā pie pagasta svinīgs svētku brīdis un sveicišu iedegšana Latvijai kopā ar sieviešu vokālo ansambli “Melodija”.

Šķilbēnos

15.novembrī plkst. 17.00 kultūras centrā “Rekova” aizraujoša un intelektuāli izaicinoša erudīcijas spēle V.I.P., tēma “Latvija”.

Rugājos

Darbdienās no plkst. 10.00 līdz 14.00 Rugāju TN mazajā zālē skatāma rokdarbnieces Aijas Keišas darbu izstāde–pārdošana (plecu lakati, kakla dekorī un brošas).

15.novembrī plkst. 16.00 Rugāju tautas namā Latvijas valsts dzimšanas dienai veltīts koncerts Balvu Mūzikas skolas jauktā kora sniegumā. Diriģente Linda Vitola, koncertmeistars Viktors Bormanis. Ieejas maksa – 2 eiro.

16.novembrī (pēc Mises) ap plkst. 15.00 Rugāju Romas katoļu baznīcā esiet aicināti apmeklēt Aizkraukles KC vīru kora “Staburags” svētku koncertu. Diriģents Jānis Trops. Ieeja – ziedojums.

16.novembrī plkst. 22.00 Rugāju tautas namā valsts svētku balle kopā ar grupu “Ginc &ES”. Ieejas maksa: līdz plkst. 23.00 – 7 eiro, vēlāk – 9 eiro. Var rezervēt galdiņus un ņemt līdzi groziņus. Tālr. 28384855.

26.novembrī plkst. 17.30 Rugāju tautas namā notiks produktu gatavošanas meistarklase, kuru vadīs Amway produktu konsultante Mudīte Mālkalne. Meistarklases ilgums – 75 minūtes. Ieeja brīva.

Tilžā

16.novembrī plkst. 19.00 Tilžas Kultūras un vēstures nams aicina uz valsts svētku sarīkojumu “ZEME, KAS ELPO CAUR CILVĒKIEM”. Piedalās: Kaspars Šakins, Tilžas un kaimiņpagastu amatiermākslas kolektīvi. Tilžas pagasta pateicības zīmes saņems: Ilga Medne, Zintis Krakops, deju kopa “Mētras”. Pasākuma laikā tiks filmēts un fotografēts.

Līdz 1.decembrim Tilžas pagasta pakalpojumu centrā skatāma mākslinieka Zinta Purenā darbu izstāde.

22.novembrī plkst. 15.00 Tilžas pagasta pakalpojumu centra 2.stāvā tikšanās ar mākslinieku Zinti Purenū; plkst. 16.00 Tilžas KVN vēstures istabās “Sadziedāsim krāsas stundā”; vakarēšanas tradīciju atkārtošana – tautasdziesmu dziedāšana, mīklu minēšana, praktiska darbošanās ar dziju un dabas materiāliem.

29.novembrī plkst. 21.00 Tilžas Kultūras un vēstures namā deju vakars kopā ar omulīgo muzikantu Zinti Krakopu. Ieejas maksa – 5 eiro, pēc plkst. 22.00 – 7 eiro. Iespēja rezervēt galdiņus, piezvanot pa tālr. 27870251.

Viļakā

Viļakas muzeja izstāžu zālē skatāma Alūksnes novada muzeja ceļojošā izstāde “Pa 7.Siguldas kājnieku pulka pēdām”. Izstāde skatāma kontekstā ar 7.Siguldas kājnieku pulkam un brīvības cīnītāju piemiņeklīm Jaškovā – 90, izstādi papildina Viļakas muzeja un Dzintara Dvīnska fotogrāfijas. Izstādi iespējams apskatīt līdz 10.janvārim.

14.novembrī plkst. 16.00 kultūras namā meistarklase DRAUDZĪBAS ĶĒDĪŠU veidošanā.

17.novembrī plkst. 18.00 kultūras namā valsts svētku koncertprogramma “Ar cieņu Latvijai!”. Kopā ar grupu “Tirkizband” svinēsim Latvijas Republikas Proklamēšanas dienu.

17.novembrī kultūras namā būs iespēja aplūkot izstādi “Viļakas etnogrāfiskajam ansamblim “Abrenīte”– 40. Ienāc un ieskaties mūsu pūralādē!”.

23.novembrī plkst. 16.00 kultūras namā meistarklase – Adventes vainagu izgatavošana. Līdz ņemt sava vainaga izgatavošanai pamatu un nepieciešamos materiālus.

29.novembrī plkst. 14.00 kultūras namā Balvu tautas teātris ar izrādi “Kaķīša dzirnavas”. Ieejas maksa – 5 eiro.

Vīksnā

14.novembrī plkst. 17.30 tautas namā “Dvēseļu puteinis”, režisora Dzintara Dreiberģa filma “Tīklā. TTT”. Ieejas maksa – 3 eiro.

22.novembrī plkst. 16.00 tautas namā Litenes amatier- teātra “Nebēdnieki” izrāde “Urrā, mums ir puika!”. Ieejas maksa – 4 eiro.

Apsveikums

Gadu skaitlim šai brīdī nav nozīmes,
Visa pamatā – cilvēka sirds.
Viss tas maigums, ko mīlot Tu sniedzi mums,
Tavu tuvāko acīs mirdz.

Miļo vectēvu **Vitāliju Pujatu** un māsu **Leldi Pujati**
ar vissirsnīgākajiem laba vēlējumiem sveicam jubilejās!
Priecīgus svētkus jums visiem.
Raitis, Dareks un mēs – visi pārējie

20. MARTS
BALVU KULTŪRAS UN
ATPŪTAS CENTRS

Lauku
Muzikanti
KONCERTPROGRAMMĀ
"PAR KO ŠIS STĀSTS"

PILNA INFORMĀCIJA UN BIĻETES: WWW.BILESUPARADIZE.LV

Vakance

Gulbenes novada pašvaldība, reģistrācijas numurs 90009116327, aicina pieteikties darbā uz GULBENES NOVADA CENTRĀLĀS PĀRVALDES FINANŠU NODAĻAS NEKUSTAMĀ ĪPAŠUMA EKONOMISTA (profesijas kods 3334 13) amatu uz nenoteiktu laiku.

Mēs piedāvājam:

- ☐ interesantu un atbildīgu pilnas slodzes darbu stabilā pašvaldības iestādē uz nenoteiktu laiku;
- ☐ iespēju profesionāli pilnveidoties, attīstot un pilnveidojot amata prasmes;
- ☐ sociālās garantijas un nelaimes gadījumu apdrošināšanu;
- ☐ darbu valsts amatpersonas statusā;
- ☐ mēnešalgu, sākot **no 1225 EUR** (15.2.saime, III līmenis, 9.mēnešalgu grupa, 3.kategorija, 1.pakāpe) pirms nodokļu nomaksas, **līdz 1476 EUR** (15.2.saime, III līmenis, 9.mēnešalgu grupa, 3.kategorija, 7.pakāpe) pirms nodokļu nomaksas.

Ar atklāta konkursa nolikumu uz **Gulbenes novada Centrālās pārvaldes Finanšu nodaļas nekustamā īpašuma ekonomista** amatu, sludinājumā minētajām prasībām un galvenajiem amata pienākumiem var iepazīties Gulbenes novada pašvaldības mājaslapā www.gulbene.lv.

Amata pretendentiem konkursa pieteikums iesniedzams līdz **2025.gada 25.novembrim (ieskaitot)**.

Pārdod

Skaldīta malka. Cena 37 EUR/berkubā. Piegādes apjoms līdz 7 berkubiem. Ir sausā. Ir maisos. Tālr. 25543700.

Pārdod skaldītu sausu, pussausu malku ar piegādi. Tālr. 26425960.

Pārdod 3-metrīgu malku: alksnis – 40 EUR/m³, bērzs – 42 EUR/m³. Tālr. 26287511.

Pārdod kartupeļus (pārtikai, stādīšanai, lopbarībai), burkānus (pārtikai, lopbarībai), sīpolus, galdā bietes, graudus, cukurbietes. Bezmaksas piegāde. Tālr. 25442582.

Pārdod lopbarības granulas. Tālr. 23300296.

Pārdod skaldītu malku, ir sausa. Tālr. 26550272.

Pērk

Cirsmu, aizaugušu platību izstrādes tiesības. Tālr. 26191989.

IEPĒRK MAJLOPUS
-AUGSTAS CENAS
-SAMAKSA TŪLĪTĒJA
-ELEKTRONISKIE SVARI
tel. 27777733
www.galasparstrade.lv

SIA "AIBI" iepērk liellopus, jaunlopus, jērus, zirgus. Iepērkam arī bioloģiskos lopus. Samaksa tūlītēja. Tālr. 20238990.

PĒRKAM
Augošu koku cīrsmas un sortimentus pie ceļa
Meža īpašniekiem:
• Veicam bezmaksas konsultācijas;
• Palīdzam meža taksācijas sagatavošanā, cīrsmu iestigošanā;
• Palīdzam iesniegt cīršanas pieteikumu VMD.
ACA⁺ Forest
Telefoni informācijai: 26115369; 67804343
www.acaforest.lv

Z.s "Strautiņi" iepērk mājlopus.
Samaksa tūlītēja. Labas cenas.
Tālr. 29411033.

Iepērkam LIELLOPUS!
Info@senlejas.lv
62003939

BILLERUD
SIA "BILLERUD Latvia"
uzņēmums ar 30 gadu pieredzi Latvijas mežizstrādē
CIRSMU PIRKŠANA UN IZSTRĀDE
Mūsu pieredze, jūsu uzticība – neapstrīdama mežizstrādes vērtība!
Meža ielā 4. Jaunjelgavā, Aizkraukles novadā.
Tālr.: 65152800; 26633461.
www.billerud.lv, birojs@billerud.com.

Lidzjutības

Klusi izskan dzīves dziesma,
Zemes vārti veras ciet.
Lēni, lēni, gausiem soļiem
Tavi sapņi dusēt iet.
Izsakām visdziļāko līdzjūtību **Veltai Gavrjušenkovai un visiem radiem, draugiem, MAZDĒLU** mūžībā pavadot.
Katja, Inta, Valija, Judīte, Larisa A., Larisa K., Veneranda, Matrjona, Terese, Biruta, Diāna, Virginija

Tāda tu esi, rudens diena,
Bērzu loki, – un vētrām līdz
Atkal aizlido lapa viena,
Bieža un tumša aug miglas siena,
Lietus asaras plakstos tric.
(M.Bārbale)
Skumju brīdī esam kopā un izsakām visdziļāko līdzjūtību **Veltai Gavrjušenkovai**, mazdēliņu **AIVI PLĀTERU** mūžības ceļā pavadot.
1.ieejas kaimiņi Brīvības ielā 68

Reklāma

SIA "Baltic Akmens" PIEMINEKĻU IZGATAVOŠANA Kārsavā, Vienības ielā 59
Informācija pa tālr. 26625545.
Rēzeknē, Rīgas 9
Tālr. 20004200.

Dažādi

Balvu nodaļas biškopji tiek aicināti piedalīties seminārā, kas notiks **sestdien, 22.novembrī, Lazdukalna pagastā, viesu namā "Gariesili". Sākums plkst. 11.00.** Programmā – lekcijas par aktualitātēm un medus falsifikāciju, kā arī par jaunāko no *Apimondia 2025*.

Dūmvadu, dabisko ventilāciju, apkures ierīču, dūmeju apsekošana, tīrīšana, remonts, izgatavošana, mūrēšana, oderēšana, uzstādīšana. Dūmu detektori. Jumtu remonts, maiņa. Telpu remontdarbi.
Tālr. 22363236, 20404400.

Veicu visa veida būvniecības, celtniecības un remonta darbus.
Tālr. 27848451.

Veikalā "Dauteks" jauns piedāvājums gultasveļai, segām, spilveniem, apakšveļai. Balvos, Brīvības 46b.

Siltina mājas ar ekovati, granulām un termoputām. Tālr. 26748235.

Mājas siltināšana starpsienu tukšumos, bēniņos. Ar dažādiem materiāliem. Tālr. 28102263.

Viss jaunākais un aktuālākais
novadu dzīvē!
Abonē @

Vaduguni decembrim vai nākamajam 2026.gadam, izmantojot internetbanku!

Maksā: SIA "Balvu Vaduguns"
konta nr. LV21UNLA0024000467345

Maksājuma mērķī raksti: saņēmēja vārdu, uzvārdu, "Vaduguns" saņemšanas adresi.

Maksa mēnesim – 7,70 eiro;
ceturksnim – **23,00 eiro,**
pusgadam – **46,00 eiro,**
visam gadam – **85,40 eiro.**

Indekss 3004

IZNĀK OTRDIENĀS, PIEKTDIENĀS IZDEVĒJS
SIA "BALVU VADUGUNS"
Nodokļu maksātāju apliecības Nr. LV43203002982

REDAKCIJAS ADRESE
TEĀTRA IELĀ 8
BALVOS, LV-4501
NORĒKINU KONTS
A.S. SEB BANKA
Nr. LV21UNLA0024000467345,
kods UNLALV2X

Publicētie materiāli ne vienmēr atspoguļo redakcijas viedokli.
Par faktu, skaitļu pareizību, kā arī par sludinājumu tekstiem atbild to autors.

REKLĀMA, SLUDINĀJUMI
D.Dimitrijeva
T. 64507018
26161959

REDAKTORS **E.GABRANOVŠ** – T. 29360850
ŽURNĀLISTI: **S.KARAVOIČIKA** – T. 26707934;
A.SOCKA – T. 29378903; **I.TUŠINSKA** – T. 27145837;
A.LOČMELIS – T. 26665086. KOREKTORE – **S.GUGĀNE**
GRĀMATVEDE **S.BĒRZIŅA** – T. 25908200
ŠOFERIS **A.KIRSANOVŠ** – T. 27870730
Tālrunis-autoatbildētājs – **64520961**

e-pasts: **vaduguns@apollo.lv**
mājaslapa: vaduguns.lv

Datorsalikums-
SIA "Balvu Vaduguns", R.KACĒNS
Iespīests SIA "Poligrāfijas grupa Mūkusalā", Rīgā, Mūkusalas 15A
Tirāža – 2001